

N Á B O Ž E N S T V O A S Ú Č A S N O S Ť

N a S

2/1988

O B S A H

Ján Pavol II. mládeži na Kvetnú nedeľu	2
Petícia za náboženskú slobodu	3
Bratislavský veľký piatok	8
Protest kňazov košického biskupstva	13
List kardinála Tomáška predsedovi vlády ČSSR	14
List kardinála Tomáška katolíkom ČSSR	16
Nová sociálna encyklika	18
Vyvolala silný ohlas vo svete	19
25 rokov encykliky Pacem in terris	20
Pápeži 20. storočia	22
Desaťročie duchovnej obnovy v Čechách	24
Apoštolský list Jána Pavla II. k milaniu	25
Kto menuje biskupov	27
Mučenícka cirkev v Albánsku	28
Pedagóg pasívnej rezistencie	31
Mariánske pútnické miesta na Slovensku - 3 časť	32
Správy	34
List čitateľky	39

Ján Pavol II. mládeži na Kvetnú nedeľu

Ohniskom tohtoročného Svetového dňa mládeže bude Mária, Panna a Božia Matka, a bude to deň pozorného počúvania. Čo nám povie Mária, naša matka a učiteľka? V evanjeliu je veta, v ktorej Mária vystupuje skutočne ako naša učiteľka. Je to výrok, ktorý predniesla na svadbe v Káne Galilejskej. Najprv oznámila svojmu synovi: "Už nemajú víno." A na to služobníkom nariadila: "UROBTE VŠETKO, ČO VÁM POVIEM!"

Práve tieto slová som zvolil za vedúcu tému tohtoročného Svetového dňa mládeže. Je v nich obsiahnuté veľmi dôležité posolstvo pre všetkých ľudí všetkých dôb: "Urobte všetko, čo vám povie!" To znamená: Počúvajte Ježiša, môjho syna, uskutočňujte jeho slová, majte v neho dôveru. Naučte sa hovoriť Pánovi ÁNO za všetkých okolností svojho života. Je to veľmi dôležité potešujúce posolstvo a všetci pocítujeme, a-ko ho potrebujeme.

"Urobte všetko, čo vám povie!" V týchto slovách Mária vyjadrila predovšetkým najhlbšie tajomstvo svojho vlastného života. Ona sama celá stojí za týmito slovami. Jej život bol skutočne jediným veľkým ÁNO Pánu Bohu. Bolo to áno plné radosti a dôvery. Milostiplná bola obrátená k Bohu, v dokonalom súlade s jeho vôľou, a to i v najťažších chvíľach, ktoré vyvrcholili na Kalvárii pod krížom. Nikdy neodvolala svoje ÁNO, pretože celý svoj život vložila do Božích rúk: "Som služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova."

"Urobte všetko, čo vám povie!" V tejto krátkej vete je zhrnutý celý životný program, ktorý Mária, učiteľka, uskutočňovala -la najprv ako učenica Pána a dnes mu učí aj nás. Je to životný plán, založený na pevnom a spoľahlivom základe, ktorého meno je Ježiš Kristus. Svetom, v ktorom žijeme, otriasajú rozličné krízy, medzi ktorými jednou z najnebezpečnejších je strata zmyslu života ... V takejto situácii si mnoho mladých ľudí kladie niektoré zásadné otázky, ako napríklad: "Ako mám žiť, aby som nestratil/a/ svoj život? Na akom základe mám budovať svoj život, aby bol skutočne šťastný? Ako mám postupovať v životných situáciách, ktoré sú často zložité a ťažko riešiteľné...?" Tieto otázky sú veľmi dramatické a dnes je iste medzi vami mnoho tých, ktorí si ich kladú. Som presvedčený, že všetci chcete budovať svoj život na pevnom a spoľahlivom základe, aby ste boli schopní čeliť skúškam, ktoré nikdy nebudú chýbať, - a to je základ položený na skale. A hľa, tu pred vami stojí Mária, nazaretská Panna, pokorná služobnica Pána, ukazuje vám svojho syna a hovorí: "Urobte všetko, čo vám povie!" To znamená: Načúvajte Ježišovi, zachovávajte poslušnosť jemu i jeho prikázaniám a majte v neho dôveru. To je jediný skutočne správny a šťastný životný plán. A to je tiež jediný zdroj, z ktorého možno čerpať najhlbší prameň života ...

Mária vám vysvetľuje, čo to znamená veriť v Boha a milovať. Viera a láska sa neochraničujú iba na plané slová a city. Veriť v Boha a milovať ho znamená dôsledne po celý život žiť vo svetle evanjelia, znamená stále sa usilovať o to, čo nám Ježiš hlása v evanjeliu alebo v cirkevnom učení. To iste nie je ľahké. Naopak. Často to vyžaduje veľkú odvahu ísť proti prúdom módy a proti názorom tohto sveta. Avšak to, opakujem, je jediný správny plán skutočne vydareného a správneho života. Také je Máriino učenie na svadbe v Káne Galilejskej a my ho chceme pri tohtoročnom Svetovom dni mládeže prijať a prehĺbovať.

Mariánsky rok 1987/1988 má pre máloktorú krajinu tak veľký význam ako pre Československo. Vyvolal u nás pohyb, ktorého dopad zatiaľ nie je možné náležite zhodnotiť. Hoci sa od "osmičkového" roka 1988 všeobecne očakávalo niečo nové, predsa nik nečakal, že udalosti naberú tak silnú gradáciu. Prvá štvrtina roka priniesla pozoruhodný vývoj, ktorého ozvena zaznievala od Austrálie po Kanadu. Na pozadí 40-ročného útlaku zreteľne zaznel hlas veriaceho ľudu, požadujúci rešpektovanie náboženskej slobody. Najvýraznejšie sa tento hlas prejavil v podpisovej akcii 31-bodovej petície a v bratislavskom zhromaždení veriacich za náboženskú

slobodu. Týmto udalosťami sa zaoberajú nasledujúce články.

P e t í c i a z a n á b o ž e n s k ú s l o b o d u

Podpisová akcia 31-bodovej petície za náboženskú slobodu, ktorá v prvých mesiacoch tohto roka prekvapila svojim rozsahom a priebehom, sa zaradila medzi najpozoruhodnejšie udalosti dejín našich národov. Napriek minimálnemu organizačnému zabezpečeniu a nemalým prekážkam vzplanula ako požiar najprv na Slovensku a o niečo neskôr i v Čechách a na Morave. Stala sa najväčšou podpisovou akciou, aká sa kedy konala vo východnej Európe.

Návaznosť na predchádzajúci vývoj

Aj keď je jasné, že rozhodujúcu úlohu v podpisovej akcii zohrala výzva kardinála Františka Tomáška, možno povedať, že by sa neuskutočnila v tak veľkom rozsahu bez predchádzajúcich udalostí, ktoré ju do značnej miery podmienili. Bola by nemysliteľná bez celého doterajšieho vývoja. Pripomeňme si z posledného obdobia aspoň tri momenty - slovenské púte, slávnosť na Velehrade v roku 1985 a nedávne verejné vyhlásenia významných osobností.

Mnohoročná drobná práca v apoštoláte najmä medzi mládežou priniesla v posledných rokoch okrem iného ako dôsledok a či jeden z vonkajších prejavov aj oživenie tradičných náboženských pútí na Slovensku, na ktorých silne vzrástla účasť predovšetkým mladých ľudí. Popri svojej duchovnej hodnote sa púte v Šaštíne, Levoči, Trnave a inde, postupne stávali aj miestami sebauvedomenia, miestami, kde sa nezanedbateľne formovala naša národno-náboženská identita a prehľbovalo vedomie spoluzodpovednosti.

Významným a nebyvalým pozdvihnutím hlasu bol Velehrad 1985, kde veriaci ľud prvý raz po mnohých rokoch umlčivania verejne a počutelne vyjadril svoju túžbu po náboženskej slobode. Spoločná verejná zaangažovanosť za práva Cirkvi začala byť viditeľná.

Spomedzi prehlásení významných osobností, ktoré bezprostredne predchádzali podpisovej akcii, treba spomenúť na prvom mieste príhovor Jána Pavla II. kardinálovi Tomáškovi pri jeho návšteve "ad limina" koncom septembra 1987. Svätý Otec otvorene a jasne hovoril o nedostatku náboženskej slobody v Československu. Poukázal na ťažkú situáciu Cirkvi u nás a dokumentoval to viacerými príkladmi. Zdôraznil v prvom rade skutočnosť, že už desaťročia sú v Československu neobsadené biskupské stolce a potvrdil úsilie Cirkvi riešiť tento problém, keď povedal: "Svätá Stolica sa vždy snažila využiť všetky možnosti, aby sa mohol skončiť tento smutný stav, ktorý nemá obdobu v krajinách s kresťanskou tradíciou." Ján Pavol II. hovoril aj o ďalších problémoch - o zámernom nedostatku kňazov, o reholiach odsúdených na vymretie, o nedostatku náboženskej literatúry atď. Popredný taliansky denník Corriere della Serra napísal, že sú to najostrejšie slová, aké kedy pápež vyriekol na adresu jednej krajiny pre útlak náboženstva.

O mesiac neskôr, 30. októbra, píše biskup J. Ch. Korec list redakcii Rudého práva, ktorým reaguje na tvrdenia, že vzťahy medzi štátom a Cirkvou sú u nás bezkonfliktné a priaznivé. Otec biskup na konkrétnych údajoch dokumentuje systematické úsilie štátu likvidovať Cirkev, počnúc päťdesiatymi rokmi až po nedávnu súčasnosť. List má charakter svedectva o náboženskej neslobode u nás a jeho význam vzhľadom na podpisovú akciu je zdôraznený skutočnosťou, že jej bezprostredne predchádzal.

V posledných rokoch si veriaci uvedomovali stav náboženskej neslobody stále jasnejšie a čo je dôležitejšie, pocitovali nutnosť byť v otázke obrany práv Cirkvi aktívnejší.

Myšlienka, že obrana náboženských práv je pre veriaceho človeka vecou svedomia, dostávala čoraz citelnejšiu podporu a koncom minulého roka dozrela. Bol potrebný už len popud a ten vyšiel od osoby najkompetentnejšej, od kardinála Tomáška.

Petícia a jej obsah

31-bodová petícia za náboženskú slobodu samozrejme nie je prvou žiadosťou tohto druhu. Mnohí jednotlivci i skupiny sa v minulosti obracali na úradné miesta s požiadavkami rešpektovania náboženských práv. Sám kardinál Tomášek viackrát písomne i ústne žiadal na príslušných miestach štátnej správy, aby boli dodržiavané základné práva Cirkvi v Československu. Odpoveď nikdy nedostal. Ostatní žiadatelia poväčšine zakúsili odpoveď vo forme represívnych opatrení, čo zakaždým potvrdzovalo, že v úsilí o dodržiavanie základných ľudských a náboženských práv je nutné pokračovať.

Skupina moravských katolíkov zostavila 31-bodovú petíciu vo chvíli, kedy bola pre to zvlášť vhodná situácia. Bol zachovaný aj náležitý postup. Zoznam požiadaviek pod názvom "Podnety katolíkov k riešeniu situácie veriacich občanov v ČSSR" bol zaslaný na najvyššie orgány začiatkom decembra. Štátne orgány nepovažovali za potrebné zaoberať sa žiadosťou veriacich občanov, v zákonnej lehote ani neodpovedali, no tým ju súčasne nepriamo zobrali na vedomie.

Petícia požaduje predovšetkým odluku Cirkvi od štátu, teda požiadavku, aby štát nezasahoval do vnútorných vecí Cirkvi. Odluka formálne existuje aj v ZSSR a v ďalších socialistických štátoch. Československo je výnimkou, lebo pre štát je to výhodné. Cirkev dostane zopár odrobiniek zo štátneho rozpočtu, ktorý je aj tak tvorený do značnej miery z daní veriacich, a za to je držaná úplne pod kontrolou, napr. prostredníctvom štátneho súhlasu pre kňazskú činnosť, lebo štát kňazov platí /hoci biedne/, teda sú jeho zamestnancami. Ďalšie body petície rozvíjajú a konkretizujú požiadavku slobodného pôsobenia Cirkvi. Spomeňme v skrátenej forme niektoré z nich :

- slobodné menovanie biskupov Sv. Stolicou
- slobodné rozmiestňovanie kňazov, zrušenie štátneho súhlasu
- nezasahovať do výberu a počtu bohoslovcov
- obnoviť zrušené bohoslovecké fakulty
- obnovenie reholí, slobodné prijímanie nových členov
- slobodné vyučovanie náboženstva mimo školy, prihlasovanie detí na farskom úrade
- slobodný prístup kňazov do nemocníc a väzníc
- slobodné vydávanie náboženskej literatúry a jej dovoz zo zahraničia
- právo na náboženské programy v televízii a rozhlas
- právo na verejné šírenie kresťanskej náuky, rovnoprávne so šírením marxizmu
- povoliť stavbu nových kostolov
- zastaviť diskrimináciu veriacich v zamestnaní, škole a vo verejnom živote, atď.

O texte petície by sa iste dalo diskutovať, mnohí navrhovali úpravy, to však v danej chvíli nebolo to najdôležitejšie. Nie je podstatné, či žiadosť obsahuje práve 31 bodov, alebo menej, či viac. Ani presná formulácia a poradie dôležitosti jednotlivých bodov nie je to podstatné. Podstatou petície je požiadavka náboženskej slobody. Veriaci občania ňou žiadajú dodržiavanie základných náboženských práv.

Petícia neobsahuje žiadnu kritiku štátnych orgánov, nikoho neobviňuje. Neobsahuje ani žiadne politické požiadavky. Odráža sa v nej postoj Cirkvi, ktorá neodmieta skutočnosť, v ktorej žije, neodmieta spoločenské zriadenie, ale nikdy sa nemôže zrieknuť svojho vlastného poslania.

Petícia žiada tie náboženské práva, ktoré majú byť v každej civilizovanej krajine úplnou samozrejmosťou. Podpisovaním petície signatári nežiadali nič mimoriadne, nežiadali výsady a privilégiá. Veriaci občania žiadali to, čo im právom patrí, čo majú zaručené v Ústave a medzinárodných dokumentoch, čo je i v okolitých socialistických štátoch rešpektované a čo musí demokratický štát s väčšinou veriacich občanov brať do úvahy.

Podľa učenia Cirkvi a častých výziev Jána Pavla II. je kresťan povinný angažovať sa primeraným spôsobom i vo verejných veciach. Kresťan má byť kresťanom i vo verejnom živote, pretože je povolaný pretvárať svet. Na jednej strane modlitbou a obetou a na druhej strane statočným verejným postojom. Takéto a podobné úvahy boli námetom diskusií počas podpisovej akcie. Je potešiteľné konštatovať, že náboženské sebauvedomenie nášho ľudu sa dnes kryštalizuje v miere, aká z minulosti nie je známa.

Výzva kardinála Františka Tomáška

Autori petície navštívili v prvých januárových dňoch kardinála Tomáška, aby ho o nej informovali. Iniciatíva ho neprekvapila, pretože nebola prvá. Predsa ho však mimoriadne zaujala, lebo akoby sa práve na takéto niečo čakalo. Kardinál vy cítil to, čo sa zvykne nazývať znameniam doby, a usúdil, že teraz nadišiel ten vhodný okamih. Nielenže akciu podporil, ale postavil sa do jej čela, čím vykonal gesto historického významu. Verejne vyzval k podpisovaniu petície a označil to za veľmi vážnu povinnosť svedomia. Tento čin, hodný starozákonných postáv vodcov národa, vyvolal v ľude živú odozvu. Stovky fotokópií kardinálovej výzvy sa šíрили medzi ľuďmi spolu s textom petície. Uverejňujeme slovenský preklad výzvy:

V Prahe 4. januára 1988

Nie je žiadnym tajomstvom, že na moje viackrát podané žiadosti na príslušné miesta štátnej správy v záležitostiach hlavných požiadaviek Cirkvi u nás, doteraz som nedostal žiadnu odpoveď.

Pretože naprostá väčšina členov Cirkvi ste vy veriaci, je veľmi vážnou povinnosťou vášho svedomia, aby bol počutý na príslušných štátnych miestach váš hlas: "Podnety katolíkov k riešeniu situácie veriacich občanov v ČSSR" s 31 bodmi návrhov, ako je treba riešiť súčasné problémy, ktoré existujú medzi štátom a Rímsko-katolíckou Cirkvou.

Rozširovanie a podpisovanie uvedenej petície je v súlade s našou ústavou a ostatnými našimi platnými právnymi predpismi, a sú o nej informované štátne a stranické orgány.

Veľmi dôrazne pripomínam, že zbabelosť a strach sú nedôstojné opravdivého kresťana.

V tom duchu som s vami a z plného srdca vám žehnám
váš

František kard. Tomášek
arcibiskup pražský
a metropolita český

Priebeh podpisovej akcie

Kardinálova výzva sa v nasledujúcich dňoch objavila aj na Slovensku a v priebehu týždňa sa rozšírila do takmer všetkých jeho kútov. Všade sa stretla s pozitívnou odozvou. Na ilustráciu uveďme počiatočnú fázu podpisovej akcie, ktorá názorne ukazuje, ako sa táto lavína dávala do pohybu.

Prvé podpisy sa nazbierali na Orave a Spiši. Vtedy sa ešte nevedelo ako zareagujú mocenské orgány a keďže sa podpisy zbierali viacmenej verejne, bola obava, aby neboli nezákonne zhabané. Z toho dôvodu zakaždým keď sa nazbieralo väčšie množstvo podpisov, boli doručované po častiach na arcibiskupský úrad do Prahy. Už v piatok 16. januára mohla delegácia veriacich zo severného Slovenska odovzdať kardinálovi Tomáškovi prvých 16 393 podpisov, medzi ktorými bola aj asi päťstovka z Bratislavy. V rozhovore s delegáciou kardinál znova zdôraznil, aké dôležité v tejto chvíli je, aby bolo počut na príslušných štátnych miestach

hlas veriacich. Prvé podpisy a rozhovor s kardinálom Tomáškom povzbudili do zbierania ďalších.

O štyri dni odovzdali zástupcovia veriacich z Trnavy a okolia kardinálovi 13 240 podpisov; bratislavčania pridali 3 588. Mohutne sa pridalo východné Slovensko. Z vývoja podpisovej akcie zostali zarazení aj najväčší optimisti. Reakcia Slovenska na kardinálovu výzvu bola údivujúca. Len za dva týždne po jej zverejnení sa tu nazbieralo 95 000 podpisov! To si už všimli aj významné svetové agentúry, ktoré okrem iného poukazovali aj na súvis podpisovej akcie s rokovaním Vatikánu s vládou, ktoré práve prebiehalo v Prahe.

V ďalšom týždni sa pridali i ostatné oblasti Slovenska a tiež Čechy s Moravou. Mesiac po vydaní výzvy bolo v Československu nazbieraných 200 000 podpisov a do konca februára počet vzrástol na 350 000. Pridávali sa stále ďalšie mestá, dediny a celé oblasti.

Zbieranie podpisov prebiehalo zväčša pred kostolmi, na dedinách i po domoch. Relatívne dobré výsledky vzhľadom na počet účastníkov bohoslužieb sa dosiahli v Bratislave. Nedelne bohoslužby tu navštevuje asi 31 000 ľudí. Nazbieralo sa okolo 26 460 podpisov, čo predstava-juje na Bratislavu vysoký podiel. Ale aj inde sa dosiahli pekné výsledky. Sú známe mnohé prípady, kde petíciu podpísala takmer celá dedina a často bol na prvom mieste podpísaný miestny farár.

V záujme objektívnosti treba povedať, že v polovici februára sa prírastky podpisov v porovnaní s počiatočným vývojom akcie čiastočne spomalili. Podpisová akcia sa totiž netešila práve najpriaznivejším podmienkam. Celkový počet podpisov nepriaznivo ovplyvnili hlavne dva faktory: nepostačujúce organizačné zabezpečenie akcie a negatívny postoj cirkevne zakázanej organizácie Facem in terris, predovšetkým ordinárov banskobystrického, košického a rožňavského. Títo sa stavali proti podpisovej akcii, hoci neoprávnene, pretože nešlo o záležitosť vnútrocirkevnú, lež občiansku, konajúcu v súlade s Ústavou.

Druhý nepriaznivý faktor vyplynul zo skutočnosti, že podpisová akcia prebiehala do značnej miery spontánne, jej priebeh bol podstatne závislý od iniciatívy a aktivity miestnych veriacich. Nie všade sa urobilo to, čo sa mohlo urobiť. Akcia teda okrem iného pomohla otestovať ľudí, skupiny, hnutia a odhaliť, kde sú ešte "rezervy". Dokumentuje to napríklad charakteristická reakcia ľudí. Vôbec nebolo zriedkavé, keď cezpoľných zberačov, ktorí prišli zo susedných farností, domáci vítali slovami: "Už dávno ste mali prísť, počuli sme o tom z rádia, je načase, že sa také dačo robí!" - ale akosi ich nenapadlo, že by sa aj sami mohli pridať a nečakať, či aj k nim prídu "oni" zbierať podpisy. Na druhej strane však takéto a podobné výroky charakterizovali obdivuhodne jednoznačný postoj veriaceho ľudu k akcii. A to je ešte dôležitejšie než dosiahnutý počet podpisov. S určitou dávkou optimizmu by sa dalo usudzovať, že pri dobrom organizačnom zabezpečení akcie na celom Slovensku by počet signatárov petície zahrňoval značne vysoké percento obyvateľstva. Ak uvažíme, že každý kto sa dostal k podpisovému hárku reprezentuje mnohých ďalších, ktorí tiež chceli dať svoj podpis, ale nemali tú možnosť, dostáva podpisová akcia charakter celonárodného referenda, azda najvýznamnejšieho v našich dejinách. Takáto "mandátová" úvaha musí nateraz postačiť, pretože také organizačné zabezpečenie, aké bolo napr. v Bratislave a na niektorých ďalších miestach, v súčasnosti celoslovensky nie je dosiahnuteľné.

V mnohých oblastiach Slovenska sa napriek tomu došlo k pozoruhodným výsledkom. Nie je možné venovať sa všetkým. No nemožno nespomenúť najmenejšiu časť z podpisov, ktoré arcibiskupský úrad v Prahe obdržal. Je to približne 19 000 podpisov, ktoré odovzdali zástupcovia Rodiny Nepoškvrnenej, teda od chorých zo Slovenska.

Priame zákroky bezpečnostných orgánov proti zberačom podpisov sa vyskytli v Bratislave, ďalšie nie sú známe, ak neberieme do úvahy legitimovanie zberačov, aké bolo napr. na Orave.

Celkový počet podpisov pod petíciu za náboženskú slobodu prekročil číslo 500 000, z toho je asi 300 000 podpisov zo Slovenska a 200 000 z Čiech a Moravy.

Presnú celkovú evidenciu podpisov podľa jednotlivých miest a oblastí z pochopiteľných príčin nebolo možnérobiť. Mnohí doručovali podpisy arcibiskupskému úradu v Prahe tak, že z bezpečnostných dôvodov o tom neinformovali širší okruh známych. Je však možné uviesť orientačné počty v rámci väčších územných celkov, ktoré podáva nasledujúca tabuľka:

Oblasť	Približný počet podpisov	Bližšie určenie oblastí
Severné Slovensko	72 000	Orava, Liptov, Spiš
Východné Slovensko	70 000	od Spiš. hradu na východ
Stredné Slovensko	15 000	BB a ZV s okolím a Turiec
Severozápadné Slovensko	41 000	od Čadce po Trenčín
Juhozápadné Slovensko	75 000	TT, NR, NZ s okolím
Bratislava	27 000	
Slovensko spolu	300 000	

Hlavný výsledok - zmena v ľuďoch

Velehradskú púť 1985 k 1100. výročiu smrti sv. Metoda, ktorá bola takým prekvapením, zhodnotil vtedy istý účastník slovami: "Svätý Metod dnes len trochu odchyľil kapucňu. Uvidíte, čo ešte príde!" Poslucháči sa na tom pobavili, netušiac, že sú to prorócke slová. Velehrad 1985 nebol vrcholom, ale len jednou fázou nového pohybu u nás.

Skutočný význam podpisovej akcie za náboženskú slobodu v Československu sa bude môcť objektívne posúdiť až neskôr s určitým časovým odstupom. Ale už dnes je možné poukázať na niektoré zaujímavé momenty.

Významné je najmä to, že v priebehu podpisovej akcie sa objavili nové prvky, ktoré sú z hľadiska náboženského a nábožensko-národného sebauvedomenia nášho ľudu potešiteľné. Akcia bola totiž príležitosťou zaregistrovať niektoré kvalitatívne zmeny. Ukázala niečo nové - zmenu v myslení a konaní ľudí, ktorým sa otvorili oči, zmocnel duch a u ktorých badateľne vzrástol záujem o náboženstvo, vieru a duchovný život.

Bezprostredným cieľom podpisovej akcie bolo pozdvihnúť hlas na obranu práv Cirkvi - nezávisle od výsledku, ktorý sa dosiahne. Hlavnou myšlienkou nebola predstava, že Cirkev u nás teraz nečakane dostane slobodu. Ľudí viedlo k podpisovaniu presvedčenie, že nemožno mlčať, že naše mlčania by nás robilo spoluvinnými na situácii, v ktorej sa Cirkev nachádza. Človek má morálnu povinnosť otvoriť ústa tam, kde sa pácha nespravodlivosť. Tak to vyžaduje duch Evanjelia.

Možno povedať, že mnohí to pochopili a od podpisovej akcie sa tak dosiahlo viac, než by od nej mohlo očakávať. Mohlo by sa čakať čiastočné zlepšenie situácie a uvoľnenie náboženskej neslobody. Srdcia vladárov však zostali zatvrdilé. Na slobodu sa ešte musíme vnútorne pripraviť. Skúsenosti západných krajín nás učia, že sloboda nie je zárukou rozkvetu Cirkvi, ak ju ľudia nesprávne užívajú. Najprv sa nám treba učiť zodpovednosti. A práve v tomto zmysle sa od podpisovej akcie dosiahlo viac, než sa čakalo. Vedomie spoluzodpovednosti je zreteľnejšie. Srdce ľudu sa stáva chápacejším, pevnejším a ochotnejším. Ako národ sme pochopili, že nemožno mlčať, keď sa Cirkev odopierať základné práva. Toto je ten nový prvok, ktorý tu doteraz v takejto miere nebol. Prehíbila sa solidarita a spolupatričnosť. Nemôžem byť predsa spokojný s tým, že ja, moja rodina, moje spoločenstvo, rehoľa alebo hnutie má akú-takú literatúru a môže sa v pokoji modliť, rozvíjať a rozrastať sa, keď inému spoločenstvu alebo Cirkvi vo všeobecnosti je znemožnené slobodne pôsobiť, keď moji bratia sú prenasledovaní pre život z viery.

Svet si viac všima a hodnotí vonkajšok, politické dôsledky a súvislosti,

reakciu vlády. Pre Cirkev je však dôležitejšia vnútorná premena ľudí, posilnenie ich odvahy a prehĺbenie záujmu o vieru a duchovný život. Z mnohých oblastí, kde akcie prebehli, je signalizované oživenie farností, apoštolátu, účasti na sviatostiach. Ľudia sú taktiež solidárnejší k prenasledovaným, neodskakujú od nich zo strachu a pre pohodlie. V duchu podobenstva o milosrdnom samaritánovi mnohí ľudia pochopili, že nemôžu odôvodňovať svoju nevšímavosť k prenasledovaným svojím duchovným programom ako farizej a levita, ale je prvoradé ujať sa toho, kto "padol do rúk zbojníkov" /Lk 10,30/.

Sme svedkami začiatku nového obdobia náboženského života u nás, čo potvrdzujú aj nebývalé konverzie a krsty mladých ľudí. Nezávisle na konkrétnych výsledkoch v postoji štátu k Cirkvi, ktoré neprestávame požadovať, môžeme podpísať akciu za náboženskú slobodu označiť za veľmi úspešnú.

Bratislavský veľký piatok

Brutálne rozohnanie pokojného modlitbového zhromaždenia veriacich za náboženskú slobodu v piatok 25. marca v Bratislave na Hviezdoslavovom námestí otriaslo nielen jeho účastníkmi, ale každým, kto sa o tejto udalosti dozvedel. Podobný tvrdý zákrok proti veriaciim slovenské dejiny nepoznajú a nikto ho už z nich nevymaže. Pred históriou zostáva navždy zaznamenané jasné a presvedčivé svedectvo o statočnosti a mravnej sile nášho veriaceho ľudu.

Myšlienka na verejné modlitbové zhromaždenie sa objavila znova spontánne a náhle, hoci podobne ako v prípade petície aj tu akosi visela vo vzduchu, o čom svedčí pozitívna reakcia tisícov veriacich, ktorá nasledovala.

Už počas podpisovej akcie sa ozývali návrhy podniknúť ďalšie kroky a tieto návrhy mali dvojaké za-meranie. Jednak hovorili o nutnosti podporiť petíciu modlitbami, obetami a pôstom, lebo "náš boj nie je proti ľuďom z mäsa a krvi, ale proti mocnostiam temna" /Ef 6,12/, ako zdôrazňovala výzva, ktorá sa v pôstnom období šírila po Slovensku. Pre kresťana sú prvoradé duchovné prostriedky, bez ktorých je každé jeho snaženie udieraním do vetra. Ďalšie návrhy poukazovali na druhý aspekt správneho kresťanského postoja a pripomínali, že ako veriaci sme aj občanmi a svoje požiadavky za práva Cirkvi preto máme vyjadriť aj občianskym postojom v rámci našich zákonov. Keď zákony ponúkajú také široké možnosti verejného vyjadrenia názoru a my túto možnosť nevyužijeme, je to polovičatosť, nedôslednosť a v konečnom dôsledku to znamená, že náš záujem o potreby Cirkvi nie je až taký opravdivý a že sme ochotní byť kresťanmi len potiaľ, pokiaľ nás to nič nestojí.

Začiatkom marca viacerí veriaci vyslovili názor, že by bolo najvhodnejšie spojiť obe tieto myšlienky. Navrhovali symbolicky spojiť modlitbu s občianskym gestom. V ľuďoch sa postupne vykryštalizovalo stanovisko asi tohto obsahu: Prečo by sme sa mali dať desiatročia dotláčať k dvojtvárnosti? - Byť veriaciimi len v skrytosti za múrmi bytu alebo kostola a na verejnosti byť len bezfarebnými občanmi. Zásada, že náboženská viera je súkromnou vecou každého občana, sa u nás praktizuje celkom prekrútené: náboženstvo má zakázaný prístup do verejného života. Ako je aká sloboda? Byť veriaciim a byť občanom - veď to sa dá, dokonca to sa má spojiť, ako to vyplýva z učenia II. vatikánskeho koncilu a ďalších cirkevných dokumentov. Takouto úvahou sa došlo k myšlienke usporiadať pokojné modlitbové zhromaždenie veriacich, ktorého cieľom by bolo modlitbou a občianskym gestom podporiť najnaliehavejšie potreby Cirkvi a spoločnosti, ktorými sú dodržiavanie náboženských a ľudských práv.

Myšlienka sa ujala a po presondovaní jej podpory v širšom okruhu ľudí sa formuloval konkrétny postup. Veriaci požiadali jedného spomedzi seba, aby bol ich tlmočníkom pred úradmi a 10. marca mohol Vatikánsky rozhlas informovať, že na Obvodný národný výbor Bratislava 1 bolo zaslané nasledovné oznámenie:

Obvodný národný výbor
Bratislava 1

Bratislava 10. 3. 1988

Vajanského nábrežie
B r a t i s l a v a

Vec: Verejné zhromaždenie v Bratislave na Hviezdoslavovom
námestí dňa 25.3.1988 od 18.00 do 18.30 hod. - ohlásenie.

Na výzvu viacerých veriacich občanov Vám týmto oznamujem podľa § 10 vyhl. min. vnútra čis. 348/1951 Úr. v., že dňa 25.3.1988 od 18.00 do 18.30 hod. sa uskutoční pokojné verejné zhromaždenie občanov v Bratislave na Hviezdoslavovom námestí pred budovou Slovenského národného divadla.

Programom verejného zhromaždenia bude tichá manifestácia občanov za menovanie katolíckych biskupov pre uprázdnené diecézy na Slovensku podľa rozhodnutia Svätého Otca, za úplnú náboženskú slobodu v Československu a za úplné dodržiavanie občianskych práv v Československu.

Predpokladá sa, že účastníci zhromaždenia vyjadrí svoj súhlas s programom zhromaždenia držaním horiacich sviečok.

Uskutočnenie verejného zhromaždenia sa opiera o čl. 28 Ústavy a o § 6 Zák. čis. 68/1951 Zb. o dobrovoľných organizáciách a zhromaždeniach.

Prosím, aby ste toto ohlásenie zobrali na vedomie.

S pozdravom

RNDr. František Mikloško
Bílikova 16
Bratislava

V liste sa citujú niektoré naše zákony, podľa ktorých sa nevyžaduje požiadať o povolenie podobného zhromaždenia, je len povinnosť ohlásiť jeho konanie.

Článok 28 Ústavy ČSSR hovorí, že "... sa zaručuje sloboda zhromažďovania a sloboda pouličných sprievodov a manifestácií".

Presnejšie podmienky určuje Zákon č. 68/1951 Zb. o dobrovoľných organizáciách a zhromaždeniach, ktorý hovorí:

- § 6 V zhode so záujmami pracujúceho ľudu je občanom zaručený výkon zhromažďovacieho práva, pokiaľ sa ním nechrozuje ľudovo-demokratické zriadenie, alebo verejný pokoj a poriadok.
- § 7 Zvolávatelia zhromaždenia a členovia jeho predsedníctva sa starajú o udržiavanie poriadku v zhromaždení. Každý jeho účastník je povinný dbať na ich poriadkové pokyny.

Vyhláška ministerstva vnútra č. 348/1951 o dobrovoľných organizáciách a zhromaždeniach dopĺňa:

- § 6 Štát ľudovej demokracie rozširuje zhromažďovaciu slobodu pracujúceho ľudu na mieru, ktorá za kapitalizmu nikdy nebola možná. Starostlivosť o zhromaždenia však vyžaduje, aby národné výbory vedeli o ich konaní.
- § 7 Ľudové slávnosti, manifestácie ako aj zhromaždenia, ktoré usporiadajú verejní činitelia, možno zásadne konať bez ohlásenia.
- § 8 V ostatných prípadoch možno usporiadať zhromaždenia, ak sa ohlási týždeň vopred Okresnému národnému výboru s udaním programu zhromaždenia a miesta a času jeho konania. Netreba však hlásiť zhromaždenia veriacich v kostoloch alebo inej modlitebni, ak slúži výhradne bohoslužobným úkonom, ďalej procesie, púte, svadobné sprievody, pohreby a iné sprievody, slúžiace k výkonu náboženského vyznania, ak sa konajú obvyklým spôsobom.

Aj neodborníkovi je z toho jasné, že naše zákony sú ku konaniu ohláseného pokojného zhromaždenia priaznivo naklonené, nehladiac na to, že na Hviezdoslavovom námestí sa oficiálne politické zhromaždenia konajú bežne.

Obvodný národný výbor Bratislava 1 si však zámienku našiel a listom č. VN/88 - 1116 zo dňa 17.3.1988 zhromaždenie zakázal.

Národný výbor použil pre zákaz zhromaždenia banálne odôvodnenie, keďže podľa platných zákonov proti jeho konaniu nemožno postaviť nijaký serióznejší zákonný dôvod. Úradné miesta sa chytili jedinej novej námitke, i keď nepresvedčivej, ktorou je verejný poriadok. Takýto dôvod však neobstojí. Veriaci majú mnohoročnú skúsenosť z organizovania masových púťí, ktorých nočný program, ako je známe, býval spontánny, bez úradného cirkevného organizačného zabezpečenia, a poriadok tu bol. Preto zhromaždenie niekoľko desiatok, stoviek alebo tisíčov ľudí nepredstavuje zložitý problém. V zákonnej lehote /21. 3. 1988/ bolo preto na Národný výbor Bratislavy, ako na nadriadený orgán, zaslané odvolanie, ktoré obsahovalo uvedenú argumentáciu.

Národný výbor Bratislavy odvolanie zamietol a zákaz zhromaždenia potvrdil, pričom zopakoval odôvodnenie ObNV 1. Zaujímavé je, a historici to iste nezabudnú ako kuriozitu v budúcnosti pripomenúť, že a-dresátovi rozhodnutie slávnostne doručili pracovníci NVB do cely predbežného zadržania, kde ho melzitým odvieďli príslušníci ŠtB. Teda dopoludnia 25. marca, niekoľko hodín pred ohláseným zhromaždením, si Dr. Mikloško na cele, odkiaľ už aj tak nemohol urobiť opatrenia v zmysle rozhodnutia NVB, prečítal nasledujúce definitívne zamietnutie zhromaždenia :

NÁRODNÝ VÝBOR HLAVNÉHO MESTA SSR BRATISLAVY

- odbor vnútorných vecí -

Zn.142/1988-Vn

Bratislava 24.3.1988

Odbor vnútorných vecí Národného výboru hlavného mesta SSR Bratislavy ako príslušný orgán podľa ust. § 58 zák. č. 71/1967 Zb. rozhodujúce o odvolaní RNDr. Františka Mikloška, Bratislava Bílikova 16, proti rozhodnutiu odboru vnútorných vecí ObNV Bratislava I zo 17.3.1988 č. VN/88-1116 vydáva toto

r o z h o d n u t i e

Odvolanie RNDr. Františka Mikloška sa zamietá a rozhodnutie odboru vnútorných vecí ObNV Bratislava I zo 17.3.1988 č. VN/88-1116 sa potvrdzuje.

O d ô v o d n e n i e :

Odbor vnútorných vecí ObNV Bratislava I napadnutým rozhodnutím zakázal konanie zhromaždenia veriacich ohlásené RNDr. Františkom Mikloškom na 25.3.88 o 18,00 hodine v Bratislave na Hviezdoslavovom námestí. Zákaz odôvodnil tým, že zvolávateľ ako súkromná osoba nemôže zabezpečiť zachovanie verejného poriadku počas zhromaždenia v zmysle zákona č. 68/1951 Zb. o dobrovoľných organizáciách a zhromaždeniach. Súčasne podľa ust. § 55 ods. 2 zák. č. 71/1967 Zb. prípadnému odvolaniu odhalil odkladný účinok.

V zákonnej lehote určenej na odvolanie RNDr. Mikloško oznámil odboru vnútorných vecí ObNV Bratislava I, že zhromaždenie^{sa} uskutoční aj napriek zákazu v pôvodne ohlásenom čase. Tak ako v ohlásení uviedol, znova poukázal, že zhromaždenie neorganizuje sám, ale s viacerými veriacimi občanmi, ktorí sú schopní zabezpečiť verejný poriadok. Poukázal na už uskutočnené viaceré Mariánske púte, ktoré doposiaľ prebehli pokojne a usporiadané. Záverom namietal, že vydaný zákaz porušuje čl. 28 Ústavy, ktorá zaručuje slobodu pouličných sprievodov a manifestácií.

Odbor vnútorných vecí Národného výboru hlavného mesta SSR Bratislavy ako odvolací orgán považoval oznámenie RNDr. F. Mikloška z 21.3.1988 za odvolanie a po preskúmaní jeho dôvodov a spisového materiálu vzťahujúceho sa k veci dospel k názoru, že odvolaniu nemožno vyhovieť.

Podľa ust. § 6 zák. č. 68/1951 Zb. - v zhode so záujmami pracujúceho ľudu je občanom zaručený výkon zhromažďovacieho práva, pokiaľ sa ním neohrozuje verejný pokoj a poriadok. Práve zachovanie verejného poriadku, bezpečnostných, dopravných, zdravotných a iných predpisov nie je zo strany ohlasovateľa, ako súkromnej osoby nezastupujúcej žiadnu dobrovoľnú organizáciu zaručené. Z toho dôvodu nemožno ohlásené zhromaždenie povoliť.

Námietku odvolateľa, že doposiaľ uskutočnené Mariánske púte prebehli podľa neho pokojne, nemožno vzťahovať na ohlásené zhromaždenie, keďže tieto boli zabezpečované príslušnými cirkevnými orgánmi v súlade s predpismi, a nebolo dôvodu s nimi nesúhlasiť. Od zhromaždenia ohláseného na 25.3.1988 sa však oficiálne cirkevné orgány verejne dištancovali.

Ústava ČSSR zaručuje slobodu prejavu vo všetkých oblastiach života spoločnosti. Každý občan môže vyznávať akúkoľvek náboženskú vieru, alebo byť bez vyznania a vykonávať náboženské úkony, pokiaľ to nie je v rozpore so zákonom. Všetci občania sú však povinní zachovávať Ústavu a ostatné zákony a v každom svojom konaní dbať na záujmy socialistického štátu a spoločnosti pracujúcich.

Napadnuté rozhodnutie sleduje práve rešpektovanie právnych predpisov, ktoré by mohli byť vykonaním ohláseného zhromaždenia porušené.

Vzhľadom na tieto dôvody odvolací orgán rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e :

Toto rozhodnutie je konečné a podľa ust. § 59 ods.4 zák.č.71/1967 Zb. sa proti nemu nemožno ďalej odvolať.

vedúca odboru vnútorných vecí NVB
JUDr. Jarmila Zalčíková vl.podpis

Na vedomie:

RNDr. František Mikloško, Bíliková 16 Bratislava
OVV ObNV 1 - s vrátením spisov

Opatrenia proti zhromaždeniu

Reakciou úradných miest na ohlásenie pokojného zhromaždenia veriacich boli opatrenia, v ktorých sa odzrkadlila neústupnosť oficiálnych činiteľov voči oprávneným požiadavkám občanov, ba hovorilo sa i o zmätku a panike, ktoré myšlienka zhromaždenia vo vysokých kruhoch vyvolala.

V krajine, v ktorej "vládne ľud", sa totiž mala znova po mnohých rokoch vôľa ľudu verejne prejaviť. Hoci tu nešlo o politické požiadavky, bolo by to asi v demokratickom štáte čímsi neslýchaným, preto sa tomu muselo za každú cenu zabrániť. "Ináč by svet hovoril o víťazstve veriacich nad vládou" - tak zdôvodňoval neprimerane tvrdý zákrok na Akadémii Pit 20. apríla minister kultúry SSR.

Proti účasti občanov na zhromaždení boli použité všetky formy zastrašovania a najtvrdšie mocenské prostriedky: kampaň v tlači, rozhlase a televízii, ktorá zhromaždenie urobila známym aj tým vrstvám obyvateľstva, ktoré by sa ináč o dom neboli dozvedeli; opatrenia na vysokých a stredných školách s rektorským volhom, povinným opustením Bratislavy a vyhrážaním sa okamžitým vylúčením; opatrenia v podnikoch a inštitúciách, aby sa ich zamestnanci na zhromaždení neúčastnili; a hlavne zarážajúca kolaborácia niektorých cirkevných predstaviteľov, členov Pit, ktorí neoprávnene vyhlasovali, že Cirkev sa od akcie dištancuje, hoci dobre vedeli, že to nie je záležitosť vnútrocirkevná, ale občianska, na ktorú majú veriaci občania podľa Ústavy plné právo.

V poslednej fáze, v rámci plánovitého stupňovania opatrení, nastúpila hrubá sila verejnej a štátnej bezpečnosti, ktorá na Hviezdoslavovom námestí vyvrcholila použitím špeciálnych poriadkových jednotiek s obuškami a vodnými delami.

Už pred piatkovým zhromaždením došlo k silnej polarizácii a k "triedeniu duchov". Mnohé doteraz maskované postoje už viac nemohli zostať skryté, bolo nutné vyjsť s farbou von. Falošné gestá sa museli vyjasniť. Predstavitelia Pit

teraz už nezakryte ukázali komu slúžia, akú hodnotu prisudzujú záujmom Cirkvi, prezentovali svoju servilnú oddanosť ateistickým chlebodarcom. Veriaci ľud naproti tomu prekvapil svojou nenásilnou odhodlanosťou, mimoriadne statočným a mravne vysoko hodnotným postojom, čím dokázal opravdivosť svojho záujmu o potreby Cirkvi.

Veriaci vyhrali zápas o mravný kredit skôr než došlo k zákrok^k proti nim. Svedčí o tom obdiv, ktorý si získali u väčšiny obyvateľstva a to aj u inovercov a neveriacich. Sympatie si získali aj tým, že sa neobmedzili len na svoje vlastné náboženské požiadavky, ale sa vyjadrili aj k potrebe rešpektovania dôstojnosti človeka vo všeobecnosti.

Nasledujúce zhromaždenie veriacich túto podporu obyvateľstva potvrdilo ako oprávnenú a znásobilo ju.

Sila bezbranných

Priebeh zhromaždenia je všeobecne známy z vysielaní zahraničného rozhlasu, preto ho netreba podrobne popisovať. Po viac než dvoch mesiacoch, keď už bezprostredné dojmy vybledli, je pozoruhodné, že sa z ľudí nevytratil pocit vnútornej radosti a vedomie morálneho víťazstva nad nehávisťou a hrubou silou. Keď účastníci dnes rozprávajú o udalosti, nehovorí sa ani tak o obuškoch a pástiach policajtov, o narážaní áut do pokojne stojacich a ticho sa modliacich ľudí, ale s obdivom popisujú ako videli ľudí ktorých správanie upútavalo tým, že z nich akoby vyžarovalo niečo, čo sa bežne nevidí a čo sa dá nazvať mravnou silou. Bezbranní ľudia premohli tých, ktorí ich surovo bili. Toto je výsledok bratislavského zhromaždenia za náboženskú slobodu. Ľudia sú vnútorne slobodnejší, oslobodili sa od strachu. Rozhodli sa, že slobodu si udelia sami. Slobodu vnútornú, ktorú im nik nevezme.

+ + + + +

Ak by sme sa pokúsili o biblický pohľad na udalosti posledného obdobia u nás, môžeme nájsť podivuhodnú paralelu dnešného diania s tým, ako Boh vonkajšími udalosťami v starozákonnej dobe vychovával svoj ľud.

Izrael žil stále v ohrození, bez prestania musel zápasiť o svoju vernosť Bohu. Proroci neustále vyzývali ľud, aby sa vzoprel proti snahám pronasledovateľov a nedal sa obráť o vieru otcov. Pri tom často dochádzalo k udalostiam, ktoré súčasníci videli a hodnotili takmer výlučne politicky, hoci dnes vieme, že Božím zámerom bola predovšetkým výchova ľudu. Nie zriedkavo Boh v dejinách ponechával nad svojimi rukami utláčateľa, lebo to napomáhalo ich dozrievaniu a očisťovaniu. Takýmto nástrojom môžu byť aj dnešní utláčatelia Cirkvi, ktorí jej nedovolia ochabnúť a zlahostajnieť. Dosvedčuje to živý záujem o vieru v krajinách s náboženskou neslobodou.

Podobne aj židovské nesprávne chápanie Mesiáša ako politického osloboditeľa nás nabáda k opatrnosti v očakávaní vonkajších zmien. Mesiáš prišiel urobiť revolúciu ducha, nemal záujem meniť politické systémy. Nemožno však zabúdať, že jednou jeho vážnou požiadavkou je postaviť sa proti nespravodlivosti, nie v zmysle politickom ale morálnom. Ukazuje sa, že ľudia to chápu.

Pod biblickým zorným uhlom preto hlavný prínos posledných udalostí u nás vidíme predovšetkým vo vnútornej zmene ľudí, v ich vnútornom oslobodení sa od strachu a nezáujmu. Lebo kráľovstvo Božie, ktoré nám treba hľadať najprv, je v nás. A to ostatné, aj náboženská sloboda, sa nám pridá, v miere a čase určenom Prozreteľnosťou.

Váž. pán

Peter COLOTKA
predseda vlády SSR

Košice, 15. 4. 1988

Gotwaldovo námestie 1
B R A T I S L A V A

Protest kňazov košického biskupstva proti brutálnemu
zákroku polície pri pokojnej manifestácii veriacich
občanov za väčšiu náboženskú slobodu. - - - - -

Velmi bolestne sa nás dotkla správa o brutálnom zákroku polície pri rozohnaní pokojnej manifestácie veriacich kresťanov na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave v piatok 25. 3. 1988.

Dôvod, pre ktorý sa na spomínanom námestí zhromaždili laickí veriaci, je aj nám kňazom vlastný. Túžbou všetkých úprimne veriacich kresťanov katolíkov v našej vlasti je, aby sme už konečne mali na našich uprázdnených biskupských stolcoch biskupov, akých nám chce dať sv. Otec, ktorý, ako sme presvedčení, je najkompetentnejší na to, aby rozhodoval, aké kvality majú mať tí, ktorí majú zastávať tak zodpovedný úrad v Cirkvi.

Tak isto, spolu s tými, ktorí boli surovo rozohnaní, dvíhame svoj hlas za úplnú náboženskú slobodu a za plné rešpektovanie všetkých občianskych práv pre všetkých občanov našej vlasti.

Cirkev na II. Vatikánskom sneme prehlásila: "Ak však verejná moc, prekročiac svoju kompetenciu, utláča občanov, nech neodmietajú občania to, čo si objektívne vyžaduje verejná blaho; ale nech im je dovolené brániť svoje práva a práva svojich spoluobčanov proti zneužívaniu verejnej moci..." /Radost a nádej 74/

Keď sa teda veriaci zhromaždili k pokojnej manifestácii, pri ktorej nikoho ne napádali, ani neurážali, ale sa spoločne modlili a takýmto spôsobom sa domáhali tých práv, ktoré im patria a ktoré sú veriacim občanom u nás už štyri desaťročia odopierané. Na takýto prejav nespokojnosti majú právo. Toto právo im dáva aj naša Ústava.

V 28. článku Ústavy z r. 1960 je stanovené: "1. V súlade so záujmami pracujúceho ľudu sa všetkým občanom zaručuje sloboda prejavu vo všetkých oblastiach života spoločnosti, najmä sloboda slova a tlače. Tieto slobody občania využívajú tak v záujme rozvoja svojej osobnosti a svojho tvorivého úsilia, ako aj na uplatňovanie aktívnej účasti na správe štátu a na hospodárskej a kultúrnej výstavbe krajiny. S tým istým cieľom sa zaručuje sloboda zhromažďovania a sloboda pouličných sprievodov a manifestácií. Tieto slobody sú zabezpečené tým, že sa pracujúcim a ich organizáciám dávajú k dispozícii vydavateľstvá a tlačové podniky, verejné budovy, sály, priestranstvá, ako aj rozhlas, televízia a iné prostriedky."

Preto rozhodne protestujeme proti násilnému, ba priam brutálnemu zásahu polície proti pokojnej manifestácii veriacich na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave dňa 25. 3. 1988, ktorá sa konala za obsadenie biskupských stolcov vo všetkých diecézach v ČSSR, za väčšiu náboženskú slobodu a za rešpektovanie občianskych práv pre všetkých ľudí našej vlasti v súlade so zásadami Charty OSN a Všeobecnou deklaráciou ľudských práv. Sme zajedno v tom, že tento brutálny zákrok polície je hrubým násilím proti veriacim a tiež hrubým porušením 28. článku našej Ústavy.

Ochceme veriť, vážený pán predseda vlády, že je vo Vašej kompetencii urobiť všetko potrebné k tomu, aby sme na našom Slovensku i v celej našej vlasti už nepočuli o takýchto alebo podobných krokoch polície proti veriacim občanom, ktorí sa oprávnené domáhajú svojich práv.

Urobte všetko, čo je potrebné urobiť, aby sme my, veriaci, už viac nemali pocit, že sa na nás pácha bezprávie. Len vedomie plnej náboženskej slobody pre nás veriacych umožní, aby sa všetci veriaci mohli celkom a s väčším entuziazmom zapojiť do práce na vytváraní skutočnej demokratickej spoločnosti.

S úctou

kňazi košického biskupstva

Na vedomie: otec kardinál František Tomášek
biskup Ján Ch. Korec
všetkým biskupským úradom

Nasleduje 68 vlastnoručných podpisov s adresami.

List odoslal Štefan Koromház, Ondavské Matiašovce

L i s t kardinála T o m á š k a predsedovi vlády Č S S R

Vláde Československé socialistické republiky
k rukám předsedy Lubomíra Štrougala
Nábřeží kapitána Jaroše 4, Praha 1

Vážený pane ministerský předsedo,

považuji za svou povinnost sdělit Vám a Vaším prostřednictvím členům Vaší vlády své stanovisko k událostem prvních měsíců tohoto roku, které se dotýkají vztahu Katolické církve a státu. Musím se ohradit proti způsobu, jakým na ně reagovali někteří veřejní činitelé a sdělovací prostředky. Chci osvětlit pravý význam těchto událostí v širších souvislostech a poukázat na nutnost vyvodit z nich správné důsledky.

Dne 1.ledna 1988 bylo zahájeno podepisování petice nadepsané Podněty katolíků k řešení situace věřících občanů. Ústava našeho státu zaručuje občanům podávat petice a dostávat na ně odpovědi. Iniciátor, katolický laik, navíc její podepisování předem oznámil Generální prokuratuře sdělením ze dne 7.12.1987. Obdobně informoval i Vás, pane předsedo vlády, a další vysoké činitele dopisem ze dne 20.12.1987. K němu přiložil text petice a také výzvu věřícím, obsahující výslovně její hlavní záměr: "docílení zásadního obrátu ve vztahu státu k Církvi".

Tato akce vyšla z katolického lidu. Uvítal jsem a podporil také proto, že moje mnohaleté úsilí o normálnější život Církve a věřících u nás nepřineslo téměř žádné výsledky. Moje četná podání odpovědným státním činitelům zůstala bez odpovědi.

Žádný orgán petici nezakázal. Dověděl jsem se však o mnoha pokusech potlačit její podepisování zastrašováním. Byla také rozpoutána dezinformační kampaň proti jejím autorům a signatářům i proti mé osobě. Sdělovací prostředky se neostýchaly používat slovník padesátých let. U věřících, a nejen u nich, vzbudila tato kampaň oprávněné rozhořčení. Naopak petice si získala takový souhlas, že se do dnešního dne u mne sešlo přes půl milionu podpisů. Taková je pravda o petici.

Její pravý smysl je možné pochopit jen v historické souvislosti. Petice je dosud nejmohutnější a nejzřetelnější, ale zdaleka ne první projev mínění a vůle našich věřících. Po čtyři desetiletí dává katolický lid různými způsoby najevo svůj nesouhlas s církevní politikou státu. Ta byla koncipována v duchu tehdy vládnoucí ideologie stalinismu. Dosud nebyla zásadně revidována. Její represivní a nespravedlivý charakter zakusily miliony věřících a jejich děti v podobě různých šikanování a diskriminačních zásahů v oblasti povolání, vzdělání atd. Velmi mnozí z nich, zvláště řeholní osoby, kněží a biskupové, ale i četní laici zaplatili svou věrnost životu podle víry a duchovnímu povolání dokonce léty strávenými v internaci, v pracovních táborech, ve vězeních, někteří i ztrátou života. Náboženská praxe, pokud byla vyloučena z úzkého rámce povolené pastorační - řeholní společnosti, náboženská literatura a mnoho jiného - pokračovala nevěřejně a byla tvrdě postihována právě proto, že byla mlčenlivým protestem proti

plánovitě likvidaci víry a Církve. Při sebemenším uvolnění ukázali věřící tutéž vůli nenechat víru odumřít, a to tím, že přestali tajit svou aktivitu, pokud začala být tolerována. Konečně v posledních letech začalo přibývat i výslovných projevů v podobě petic a stížností.

Pokojná manifestace věřících, modlících se na náměstí v Bratislavě dne 25. března 1988, proti níž Bezpečnost bezdůvodně uplatnila drastické násilí, je spolu s masovou podporou petice jen pokračováním neutuchající snahy věřících o svobodu víry a Církve. Zároveň se tu ozřejmilo, že vztah státu k Církvi se ocitl v krizi. Dosavadní církevní politika může pokračovat jen za cenu násilí. Násilí ovšem krizi neřeší, ale prohlubuje. Katolíci jsou si vědomí svých práv, budou je dále požadovat a jsou odhodláni přinášet oběti.

Katolický lid z Čech, Moravy i Slovenska už dříve mnoha způsoby a nyní statisíci podpisů, které zastupují miliony dalších katolíků, projevil mně svou plnou důvěru. Tento morální mandát mne nejen opravňuje, ale přímo zavazuje k tomu, abych nemlčel. Proto jménem našich katolických věřících latinského i řeckého obradu prohlašuji: Žádáme změnu postoje státu k Církvi. Nechceme jít cestou konfrontace, ale dialogu!

Jsem přesvědčen, že v nynějším stavu naší společnosti je to nejen rozumné a správné, ale zcela nutné. Naše veřejnost je stále citlivější na příkoří vůči komukoliv. Světová veřejnost sleduje velmi pozorně, jak se dodržují nebo pošlapávají lidská práva, včetně náboženských, která jsou zaručena též řadou mezinárodních dohod. Tato práva není nadále možné upírat ani našim věřícím. Není možné považovat je za občany s omezenými právy a Církev za skupinu, kterou je zapotřebí držet pod zvláštním "státním dozorem" podepřeným sankcí trestního zákona. Není možné pod heslem "uspokojování náboženských potřeb" zvenčí diktovat obsah a rozsah křesťanského života a ignorovat názor křesťanů samých. Není možné, aby se státní moc vměšovala do vnitřních záležitostí Církve. Není možné trpet zasahování najrůznějších veřejných činitelů do soukromí věřících.

Tento dosavadní stav společnost destabilizuje a nikomu neprospívá. Je nejvyšší čas situaci řešit. Toho se nedosáhne jednostranným diktátem, ale společně dialogem. Tím rozumím jednání dvou partnerů, kteří se vzájemně respektují a mají úprimnou vůli dospět k seriózní dohodě.

Partnerem za Katolickou církev je především Svatý stolec, a to v nejzávažnějších záležitostech. V ostatních věcech je partnerem domácí církev. Za ni ovšem nemohou jednat lidé, kteří nemají důvěru ani Svatého stolce ani věřícího lidu. Zejména církevně zakázané sdružení "Pacem in terris" je pro vztah Církve a státu faktor vysloveně negativní. Katolický lid dal nejednou najevo jasné, kdo je jeho pravý mluvčí.

K vlastnímu jednání mohu prohlásit toto: Církev nestojí o privilegia. Přije všem náboženským společnostem a všem občanům bez rozdílu přesvědčení svobodu k rozvíjení toho, co potřebují a na co mají právo. Církev potřebuje pouze prostor pro naplňování celého svého duchovního poslání a pro službu lásky všem lidem i společnosti. Věřící nemají mít místo ve společnosti jen jako pracovní síly, ale jako rovnoprávní občané. Tato země je jejich vlastní, cítí se za ni odpovědní a víra je rozhodne neodvádí od poctivého postoje ke společnému dobru.

Jsme připraveni ke skutečnému dialogu o zásadním řešení postavení Církve v našem státě. Jsme ochotni odpouštět minulá bezpráví, avšak nehodláme být mlčením spoluvinní na možném budoucím bezpráví vůči nám, našim dětem a vnukům. Samozřejmě uvítáme každý příznivý počín, nyní především zaplněním katastrofálního prázdna na hierarchické úrovni. Ale ani plný stav diecézních a světicích biskupů ještě neznamená, že budou moci plně vykonávat svou duchovní službu, dokud zůstává nynější stav.

Katolický lid ode mne právem očekává nejen slova, ale i činy. Proto jsem se rozhodl k prvnímu kroku směrem k dialogu. Vážné jednání nelze vést bez důkladné

přípravy. Pro stát ji obstarávají jeho experti. Církev potřebuje mít své experty. Proto jsem požádal některé členy Církve s příslušnou kvalifikací, aby se ujali úkolu všestranně rozpracovávat danou problematiku.

Doufám, že jsem v podstatě splnil úkol, který mi svěřil katolický lid naší republiky, tlumočit jeho přání po nápravě vztahu státu k Církvi. Očekávám Vaši odpověď s nadějí a seznámím s ní naše věřící.

Prejímám Vám, pane předsedo vlády, do nového období působení na tak odpovědném místě zdar při úsilí o pokojné spolužití všech občanů v našem společném státě. V tomto smyslu, jak nás učí naše víra, Vám vyprošuji já i naši věřící, kněží a řeholní osoby pokoj a dobro od Boha, Otce všech lidí.

V Praze na svátek sv. Vojtěcha 23. 4. 1988

kardinál František Tomášek
arcibiskup pražský

Na vědomí:

Svatému Otci Jánmu Pavlu II.
Ordinariátům diecézi v ČSSR

List otce kardinála
Františka Tomáška

katolickým věřícím v Československu

Milovaní bratři a sestry,

posílám Vám srdečný pozdrav v den svatého Vojtěcha, mého slavného předchůdce na pražském biskupském stolci. Před 1000 lety patřili do jeho pastýřské péče Česi, Moravané, Slezané i Slovinci. Od té doby vznikly na tomto rozsáhlém území další diecéze, ale dnes jsou téměř všechny bez biskupů.

Mnozí z Vás ze všech koutů naší republiky se setkali se mnou při různých příležitostech. Projevy srdečné přichylnosti ukázaly mně i komunikativně, jak pevným pou-
tem lásky jsme spojení v našem Pánu Ježíši Kristu. V posledních měsících jste mi poskytli neobyčejně přesvědčivý důkaz své důvěry v podobě více než půl milionu podpisů pod petici, kterou jsem podpořil. Považuji to za zmocnění stát se Vaším mluvčím, když žádáte, aby u nás došlo k nápravě vztahu státu k Církvi a k věřícím. V tomto smyslu jsem zformuloval stanovisko, které posílám vládě ČSSR k rukám jejího předsedy Lubomíra Štrougala.

Mám radostnou povinnost poděkovat všem, kteří jste petici podepsali nebo podepsat chtěli a nemohli, neboť podpisování probíhalo improvizovaně a s obtížemi. Zvláštní dík si zaslouží ti, kteří při tom obětavě pomáhali. Mile mě překvapily úprimné sympatie mnoha spoluobčanů nekatolíků; pochopili, že nám nejde jen o vlastní výhody. Svoboda je nedělitelná, přejeme ji všem stejně jako sobě.

Váhu Vašich podpisů zvětšuje strádání pro víru a Církev, které sotva koho z vás v minulých desetiletích nepostihlo. Odpouštění je křesťanská povinnost, ne-
bylo by vás - k spravedlivé nevzpomenou při této příležitosti s úctou zvláště těch, kteří složili těžší daň věrnosti Kristu ztrátou svobody, ba i života. S kněžími a biskupy, s řeholníky a řeholnicemi to byli i mnozí laici.

Děk a obdiv si zasloužíte vy všichni, kteří jste se odvážili pokračovat ne-
veřejně v aktivitě neoddelitelné od plného křesťanského života, avšak státní mo-
cí pronásledované. Myslím na rodiče a další, předávající dětem a mládeži poučení

o víře; na pečovatele o nemocné i po duchovní stránce; na vydavatele a šířitele náboženské literatury; na řeholní společenství; na kněze i laiky, soukromě doplňující okleštěnou pastorační, a na mnohé další.

Ať veřejně nebo v soukromí, stále jsme jedna Kristova Církev. Mluvit o oficiální církvi a o druhé, politicky zaměřené "tajné církvi" je fikce a pomluva.

Události ozřejmily další věc, kterou vám chci položit na srdce. Je to odpovědnost vás laiků za Církev. Po léta jsem mluvil za vás téměř marně. Byl jsem označen za "generála bez vojska". Proto bylo třeba, abyste promluvili vy. Nejsme vojsko a nebojujeme o moc. Ale povinnost hájit se proti nespravedlnosti je jeze z základních kamenů mravnosti. I náš Pán se před soudem hájil proti falešnému obvinění a ohradil proti políčku.

Je správné, když jako občané uplatňujete svá práva vůči světské moci. To však není všechno, co máte možnost dělat. Je třeba ujmát se svých práv i fakticky. Littera zákona sice velmi zužuje náboženský život katolíků. Přesto je nám upíráno mnohé, co nezakazuje zákon, ale mimo zákonnou kompetenci lidé pověřeni veřejnou správou. Ale v každém právním státě platí zásada: Všechno, co není zakázané, je povoleno - rozumí se zákonem, ne něčí libovůli. Nebojte se tedy např. uskutečňovat plný církevní život v duchu Druhého vatikánského koncilu, ve farnostech i mimo ně. Na vás je také, abyste byli oporou kněžím, kteří se po minulých zkušenostech obávají ztráty možnosti sloužit vám veřejně. Nebojte se působit na mládež a děti - zvláště nyní, kdy se už veřejně vyslovují obavy o jejich mravní profil.

V podání vládě ČSSR tlumočím váš požadavek zásadní změny postoje státu k Církvi a věřícím, zejména, že se nespokojíte malými ústupky z milosti místo respektování práv a mezinárodních závazků. Je třeba dosáhnout takového řešení, které by zabránilo vměšování státu do vnitřního života Církve: tak chápu váš požadavek odluky Církve od státu, obsažený v petici. Navrhuji zahájení vážného dialogu o celkovém stavu věcí, a to se skutečnými zástupci Církve, kterým důvěřujete.

Uvědomil jsem si, že i já mám vůči vám povinnost, která nestrpí odkladu. Stále ještě se dovidám o postihování, šikancování, zastrahování nebo diskriminování kněží a laiků i jejich dětí. Kdyby takové jednání pokračovalo, byť i jen na nejnižších stupních moci, bylo by to špatným předznamenáním dialogu. Bylo by také neblahé, kdyby věřící žili s vědomím, že se jich vlastní Církev nesmí nebo nechce zastat.

Proto jsem se rozhodl nabídnout pomoc, kdykoli dojde k porušení spravedlnosti v souvislosti s vírou nebo Církvi. Když se někdo nedomůže práva normální cestou nebo s pomocí vlastních církevních pastýřů, má možnost obrátit se přímo na mne. S pomocí příslušných odborníků se budu snažit zasáhnout v jeho prospěch. Je zapotřebí, aby zcela vymizely ústrky vůči věřícím občanům. Uvítám všechny dobré zprávy o případech vyřešených přímo úřady.

Bratři a sestry, v této důležité chvíli našich dějin spojme odvahu s rozvahou, naději s trpělivostí, pravdivost s láskou. Pán vám žehnej.

Váš

František kardinál Tomášek
arcibiskup pražský

23. dubna 1988

Nová sociálna encyklika

19. februára bola publikovaná nová, už 7. encyklika Jána Pavla II. Je venovaná spoločenským otázkam a má názov "Sollicitudo rei socialis" - Starostlivosť o veci sociálne. Dokument sa skladá zo siedmych častí a v talianskej verzii má 100 strán. Prinášame komentár Andreja Koprowského, SJ.

Nová encyklika, ako hovorí Sv. Otec v jej prvej vete, je "prejavom starostlivosti Cirkvi o autentický, t.j. dôstojnosť ľudskej osoby rešpektujúci rozvoj človeka a spoločnosti". Napísaná k 20. výročiu encykliky "Populorum progressio" je výrazom uznania k myšlienkam a k intuícii Pavla VI., ktorý po zakončení II. vatikánskeho koncilu vyjadril znepokojenie Cirkvi nad biedou a nedostatočným rozvojom mnohých národov sveta a apeloval na svedomie osôb a organizácií, na všetkých ľudí dobrej vôle, aby sa zaangažovali za rozvoj krajín a spoločenstiev najviac potrebuje pomoc. Pavol VI. poukazoval na to, že svedomie zaväzuje morálnu povinnosť zaangažovať sa za rozvoj, ktorý je právom národov najmä trpiacich núdzou a tak rozvoj je novým menom pokoja.

Nová sociálna encyklika obsahuje hodnotenie sveta za týchto 20 rokov. Analyzuje sklamané nádeje, nahromadené konflikty, nezakrýva žiadne ťažkosti, ale na základe výrokov evanjelií a z nich plynúcej náuky Cirkvi poukazuje na nutnosť nastúpiť cestu skutočnej obnovy a skutočného rozvoja. V praxi bola odmietnutá výzva Pavla VI. o prekročení ekonomickej koncepcie rozvoja a rešpektovanie potrieb všetkých spoločenských skupín v rámci štátov a všetkých národov vo svetovom merítke, výzva rešpektovať spoločenské, kultúrne a duchovné potreby človeka. Dôsledkom odmietnutia tejto výzvy bol nielen vzrast napätia a disproporcií, ale aj ďalšie symptómy, ako napr. dramatické rozmery bytovej krízy, nezamestnanosť alebo neúplná zamestnanosť, dôstojnosť samotného subjektu práce, ktorým je človek, pliaga emigrácie svedčiaca o nedostatku rovnováhy, a konflikty v súčasnom svete.

Encyklika obsahuje závažnú kritiku krajín Severu, znepriatelených medzi sebou, rozdelených na dva ideologicky a vojensky proti sebe stojace bloky Východu a Západu, bloky s odlišnými víziami človeka, jeho slobody a spoločenskej úlohy, s protiviacimi sa formami organizácie práce a štruktúr vlastníctva, ktoré s cieľom podriaďujú si iných, využívajú alebo podnecujú miestne konflikty. Všetko to sa odráža na situácii krajín tretieho sveta, ktoré sa s úrno potrebujú rozvíjať. Potrebujú pomoc a nie zapletenie do ideologických konfliktov, ktoré vyvolávajú vnútorné rozdelenie a vedú až do občianskych vojen. Rozvojové krajiny namiesto autonómie a účasti na dobrách a službách určených pre všetkých stávajú sa prvkami toho veľkého súkolia.

Analýza príčin nahromadených konfliktov, ktoré nemožno redukovať na bezduché mechanizmy nových techník a technológií, ale skôr na slobodné rozhodnutie človeka, skupín ľudí, skupín záujmov finančných alebo politických strán, ukazuje na štruktúry hriechu ako na kľúč umožňujúci pochopiť, posúdiť a najmä zmeniť súčasnú situáciu nespravodlivosti a neslobody. Výlučná túžba po zisku alebo moci za každú cenu, mnohoraké nezachovávanie požiadavok etického poriadku, to všetko uráža Boha a krivdí blížnemu, uvádzajúc do sveta závislosti a prekážky, ktorých pôsobenie neraz značne prekračuje aktivitu a krátky životný beh jednotlivca.

Encyklika je naliehavým volaním za morálny ráz rozvoja, za zrieknutie sa často majstrovsky ukrytých imperialismov, za uznanie skutočnosti vzájomnej závislosti chápanej ako systém, ktorý určuje vzťahy v súčasnom svete. Sociálna encyklika Jána Pavla II. je volaním o odpoveď na túto vzájomnú závislosť, o odpoveď nie egoizmom individuálnym alebo skupinovým, ale postojom solidarity, energickým postojom zaangažovania sa za spoločné dobro založeným na presvedčení, že brzdenie rozvoja je zapríčinené túžbou po zisku alebo moci, že tie štruktúry hriechu

možno prekonať jedine postojom diametrálne odlišným, zaangažovaním sa za dobro bližšieho s pohotovosťou straty seba v záujme druhého, slúženia jemu namiesto vykorisťovania ho. Nie slepé mechanizmy, ale vôľa človeka spútaného modlárskeho kultom vlastníctva a moci, hriech konkrétneho človeka spojený s inými hriechami vytvára štruktúry hriechu, privádza do situácie mechanizmov obmedzujúcich človeka a možnosti jeho rozvoja.

Ale aj cesta rozvoja musí znamenať úsilie každého človeka. Rozvoj vyžaduje predovšetkým iniciatívu samotných zainteresovaných krajín. Ich občania sa musia chopiť vlastnej zodpovednosti. Nemôžu pasívne čakať na to, že všetko sa im dá z krajín uprednostnených. Každá krajina musí objaviť a čo najlepšie využiť priestor vlastnej slobody, zistiť aké zmeny treba uskutočniť, aby sa oživila dobrovoľná a zodpovedná účasť všetkých občanov na verejných veciach. Ekonómia nestačí ako základ koncepcie a cesty rozvoja. Základ musí byť širší. Za základný kameň musí mať hodnoty morálne. Ba ešte viac; fakt kresťanstva dáva nášmu pohľadu na svet nové kritérium jeho pochopenia. Za ľudskými a prirodzenými putami rysuje sa vo svetle viery nový vzor jednoty ľudského rodu, z ktorej musí v poslednej inštancii solidarita čerpať inšpiráciu. Je ním sám Boh, jediný v troch osobách. Svedectvo približovania sa tejto jednoty dávajú postavy svedkov viery, také ako Peter Cláver, jezuita v 17. storočí, ktorý doslovne súhlasil, aby sa stal jedným z otrokov na galejách, aby niesol vieru a kresťanskú pomoc tým, ktorí boli násilím zbavení slobody. Alebo Maximilián Kolbe, ktorý dal v koncentračnom tábore život, aby ktosi iný si ho zachoval pre svoju rodinu.

V y v o l a l a s i l n ý o h l a s v o s v e t e

Ohlas na encykliku Jána Pavla II. *Sollicitudo rei socialis* bol vo svetovej tlači veľmi veľký. Samozrejme, že jednotlivé noviny hodnotili pápežský dokument podľa svojej ideológie. Vyberáme niekoľko statí zo známych európskych denníkov.

Nová encyklika Jána Pavla II. je dramatickou diagnózou svetovej situácie. Pápež pozdvihuje svoj hlas a opovažuje sa povedať to, čo sa neodvážia povedať nikto iný a čo jemu dovoľuje denuncovať iba jeho morálna autorita.

Počas posledných dvadsiatich rokov svet sa zaryl do svojho individualizmu a celkom zabudol na ľudskú solidaritu. Veľké štáty, ktoré mali riadiť univerzálny rozvoj, sa zatvorili do seba a hľadali len svoju moc a nadvládu. Zabudlo sa, že každý skutočný pravý rozvoj potrebuje morálny kľúč. Rozvoj pre rozvoj prináša iba hromadu nespravodlivostí.

Pápež nielen denuncuje nesprávny rozvoj, ale dvíha aj zástavu pravého rozvoja, ktorý treba stavať na ľudskej solidarite. Solidarita, ktorá musí zachytiť všetkých ľudí, ale najmä veriacich v Krista. Pravé meno pokoja je rozvoj. A pravé meno rozvoja je solidarita.

/ABC, Madrid, 20. febr. 1988/

Pavol VI. vo svojej encyklike *Rozvoj národov* ukázal cesty, ktorými by sa mal uberať rozvoj národov, kým Ján Pavol II. nástojí na prežití národov. Tam, kde prvý povedal: spravodlivosť v rozdeľovaní dohier, druhý prízvukuje: je nevyhnutná potrebná solidarita všetkých ľudí.

Presvedčivá sila slov Jána Pavla II., jeho koncepcia "autentického rozvoja", ktorý má byť integrovaný rozmerom morálnym, kultúrnym a náboženským, ďalej jeho prízvukovanie solidarity všetkých ľudí, nemôžu nikoho nechať nevšímavým. Budú však stačiť pápežove slová, aby presvedčili hlavných činiteľov rozvoja, žeby sa radikálne obrátili od doterajšieho spôsobu a dali trochu viac nádeje chudobe, ktorá žije v zaostalých krajinách?

/LE MONDE, Paríž, 20. febr. 1988/

Ján Pavol II. sa díva veľmi jasne na svetovú situáciu a vynáša o nej uváženný posudok. Tento posudok, ako ho jasne vysvetľuje v encyklike, sa dá zhrnúť do týchto slov: v tomto našom veľmi bezohľadnom a stále menej morálnom svete badať "zradu najoprávnenejších nádejí ľudstva".

'Západ sa utvrdzuje vo svojom egoizme, Východ vo svojom systéme. Obidva bloky sa stávajú väzňami: jeden vo svojom praktickom materializme, druhý vo svojej totalitaristickej ideológii. Rozličné formy zbožňovania peňazí, politickej strachy, skrátka moci, robia obidva bloky nevšímavými voči hroznej biede sveta. Západ zabúda veľmi často, že civilizácia sa nemôže budovať len na ekonomickej a peňažnej moci. Východ si len teraz uvedomuje, že zvrhnutie človeka na dialektickú abstrakciu, nijako nenapomáha rozvoj spoločnosti.

Ján Pavol II. nezatraca dve mocnosti, ktoré nemajú nijakej chuti obrátiť sa k tretej ceste, ktorá vlastne ani neexistuje. Žiada ich, aby sa radikálne obrátili a napravili, prv než ich slepá logika moci neprivedie k neodvratnej katastrofe.

Slová Jána Pavla II. azda ťažko presvedčia mocných tohto sveta. Ale aj keď "systémy" ostanú hluché, národy, tie istotne hluché neostanú.

/LE FIGARO, Paríž, 20. febr. 1988/

25 rokov encykliky P A C E M I N T E R R I S

Ide o encykliku pápeža Jána XXIII. Táto slávna encyklika, datovaná 11. IV. 1963, predstavuje akýsi základ katolíckej štátovedy. Nadväzuje na ňu aj II. vatikánsky koncil a učenie nasledujúcich pápežov. Nie je vinou Jána XXIII., že jej meno znie v našich ušiach nepríjemne, až odpudzujúco. Naopak, určite stojí za to, aby sme jej venovali aspoň trochu pozornosti. Pre tých, čo by mali záujem o úplný text: český preklad vyšiel v samostatnej brožúre /Vyšehrad, Praha 1969/, slovenský preklad možno nájsť napr. v publikácii "Jeho meno bolo Ján", s.43-87 SSV, Trnava 1983/, odkiaľ tiež preberáme citácie.

Hlavná myšlienka encykliky je vyjadrená hneď v prvej vete: "Pokoj na zemi ... možno nastoliť a upevniť len vtedy, ak sa svedomite zachováva Bohom stanovený poriadok". /s.44/. Je to poriadok, ktorý Boh vložil do stvoreného sveta i do srdca každého človeka, a preto je to poriadok Boží a zároveň prirodzený. No aký je tento poriadok, ktorý je podmienkou nastolenia skutočného mieru? Na túto otázku odpovedá Ján XXIII. v nasledujúcich štyroch kapitolách.

V prvej kapitole opisuje, aký poriadok by mal vládnuť medzi ľuďmi ako jednotlivcami. Je to poriadok založený na zachovávaní práv a povinností každého človeka. Základným ľudským právom je právo na život. K tým ďalším patria práva sociálne a hospodárske, morálne, kultúrne a politické. Pre nás bude zaujímavé, že sa medzi nimi vyslovene spomína napr. právo na súkromné vlastníctvo a súkromné podnikanie /s.49, s.61/ čo pravda neznamena právo vykorisťovať druhých/, ďalej sloboda prejavu a právo byť pravdivo informovaný /s.46/, právo zhromažďovať sa a združovať sa /s.49/, právo na zmenu pobytu /s.49/ a právo mať aktívnu účasť na verejnom živote /s.50/. Osobitne sa spomína právo súkromne i verejne vyznávať svoje náboženstvo a právo nasledovať hlas povolania ku kňazstvu alebo rehoľnému životu /s.47/ a s tým súvisiaca požiadavka sľobdy Cirkvi.

S právami sú úzko späté povinnosti. JEDEN z príkladov: "práva na slobodné hľadanie pravdy súvisí s povinnosťou čoraz prenikavejšie a rozsiahlejšie poznať pravdu" /s.51/. Sme povinní vážiť si svoje práva i práva iných, rešpektovať ich a pričiniť sa o to, aby každý mal možnosť svoje právo uplatniť. Naše spolužitie s inými sa má diať v pravde, spravodlivosti, láske a slobode. Potom ľudia začnú lepšie chápať duchovné hodnoty a takto spoznávajú Boha a prijímajú ho za základ svojho života, uzatvára Ján XXIII. /s.54-55/.

Druhá kapitola je venovaná vzťahom medzi občanmi a štátnou správou. V každej ľudskej spoločnosti je potrebná nejaká autorita, venujúca sa spoločným záujmom. To je v súlade s Božou vôľou. V tomto zmysle "nieť vrchnosti, ak len nie od Boha" /Rim 13,1/. Myslí sa tým nie osoba vládca, ale ustanovizeň /s.55/. Výkon moci nemá spočívať v donucovaní, ale v apelovaní na svedomie občanov. Avšak "občianske vrchnosti môžu viazať ľudí vo svedomí iba vtedy, ak ich autorita je v súlade s autoritou Božou a má na nej účasť", hovorí Ján XXIII. /s.56/. A ešte raz: "Keďže autorita je požiadavkou duchovného poriadku a má svoj pôvod v Bohu, keby štátne vrchnosti vydali zákony alebo nariadenia protiviac sa tomuto poriadku, a teda proti vôli Božej, takéto zákony alebo splnomocnenia nemôžu viazať občanov vo svedomí, pretože treba viac poslúchať Boha ako ľudí" /s.57/.

Zmysel jestvovania verejnej moci je v uskutočňovaní spoločného dobra všetkých /s.58/. Ale všeobecné dobro sa týka celého človeka, teda tak jeho telesných, ako aj duchovných potrieb. Preto sa nemá prekážať večnej spáse ľudí, ale skôr vyjsť jej v ústrety /s.59/. Spoločné dobro pozostáva predovšetkým v zabezpečení práv a povinností ľudskej osoby. Preto Ján XXIII. doslova píše: "Ak úrady zaznávajú alebo porušujú práva človeka, nielenže sa spreneverujú svojmu poslaniu, ale aj ich nariadenia nemajú nijakú právnu záväznosť" /s.59/.

Potom sa Ján XXIII. zaoberá ďalšími aspektami tohoto vzťahu. Medzi požiadavkami všeobecného dobra uvádza okrem iných tiež rovnoprávnosť všetkých občanov, nestrannosť sudcov, účasť občanov na verejnom živote. Odporúča pravidelnú výmenu verejných činiteľov /s.63/, hoci formy spoločenského zriadenia môžu byť rôzne.

V tretej kapitole o vzťahoch medzi štátmi Ján XXIII. zdôrazňuje, že ten istý prirodzený mravný zákon, ktorým sa má riadiť spolužitie jednotlivcov, má usmerňovať aj štáty v ich vzájomných vzťahoch /s.64/. Aj v týchto vzťahoch sa majú uplatňovať zásady pravdy, spravodlivosti a čínorodej súdržnosti. Zmieňuje sa tiež o niektorých osobitných problémoch, ako napr. národnostné menšiny, politickí utečanci, štáty s rozdielnym stupňom hospodárskeho či kultúrneho rozvoja. Veľmi pôsobivú pasáž venuje otázke odzbrojenia. Odmieta tézu o mieri založenom na rovnováhe zbraní, ktorá vyvoláva len ďalšie preteky zbrojení. Vyhlasuje, že "pravý pokoj medzi národmi môže zabezpečiť jedine vzájomná dôvera" /s.72/. Upozorňuje na nutnosť zmeny zmýšľania v medzinárodnej politike a na potrebu riešiť konflikty rokovaním.

V štvrtej kapitole Ján XXIII. nabáda k vytvoreniu nadnárodnej autority, ktorá by sledovala všeobecné dobro v spolužití štátov. Ustanovenie takej autority by sa malo udiť na základe dobrovoľného súhlasu všetkých národov. Bolo by žiadúce, aby jestvujúca OSN čoraz viac zodpovedala tomuto poslaniu /s.79/.

Záverečná, piata kapitola predstavuje pastoračné smernice. Je výzvou nám všetkým, aby sme sa aktívne zúčastňovali na správe verejných vecí, aby sme spolupracovali na spoločnom blahu celého ľudského spoločenstva i svojho vlastného štátu /s.80/. Na to nestačí byť veriacim a horliť za dobré. Je potrebné zapojiť sa aj do občianskych ustanovizní a ich prostredníctvom usilovať, aby život spoločnosti bol preniknutý kresťanským duchom /s.80/. Preto je potrebné, aby sme dali do súladu náš život s našou vierou, aby sme neprestajne rozvíjali svoje náboženské vzdelanie, aby sme sa neuspokojovali s dosiahnutým a aby sme vedeli spolupracovať aj s nekatolíckmi a nekresťanmi. Pritom si máme uvedomiť, že zmeny prichádzajú postupne, a vyvarovať sa násilia. A konečne nás Svätý otec vyzýva, aby sme o pokoj, založený na Božom poriadku, aj vytrvalo prosili Krista - Knieža pokoja /s.86/.

P Á P E Ž I 20. S T O R O Č I A

V tomto roku si pripomíname niekoľko významných výročí pápežov 20. stor. - napr. 25. výročie smrti Jána XXIII., 25. výročie pontifikátu a 10. výročie smrti Pavla VI., 10. výročie od voľby ale i smrti Jána Pavla I., 10. výročie pontifikátu Jána Pavla II., ďalej 30. výročie smrti Pia XII. a 85. výročie smrti Leva XIII. Z toho dôvodu chceme našich čitateľov postupne v krátkosti oboznamovať s najhlavnejšími úsekmi ich života a pôsobenia.

Okolo pápežov sa vedie ostrá kritika ako v minulosti, tak aj dnes. Z histórie sa dozvedáme, že medzi 264 pápežmi boli desiaty nevhodní /od 10. do 16. stor./, ale 74 ich bolo vyhlásených za svätých a 40 pápežov zomrelo mučeníckou smrťou, ďalší sú zapísaní ako mimoriadny dobrodinci, ako ohlasovatelia pravdy a obhajcovia slobody. Ich nepriatelia im dávno predpovedali zánik, z Ríma boli 50 - krát vyhnaní nepriateľskými vojskami a 50 - krát sa do Ríma vrátili a trvejú dodnes.

Prehľad najdôležitejších údajov Sv. Otcov od r. 1900 do súčasnosti :

M e n o	Dáta narod. " úmrtia	Odkiaľ	Vek	Pontifikát	Dĺžka pontif.
LEV XIII. Vincenzo Gioacchino Rafaele Luigi Pecci	1810 20.07.1903	kardinál z Perugia	93	1878-1903	25
PIUS X. Giuseppe Melchior Sarto	1835 20.08.1914	patriarcha z Benátok	79	1903-1914	11
BENEDIKT XV. Giacomo Della Chiesa	1854 22.01.1922	arcibiskup z Bolone	68	1914-1922	8
PIUS XI. Achille Ambrosio Ratti	31.05.1857 10.02.1939	arcibiskup z Milána	82	1922-1939	17
PIUS XII. Eugenio Pacelli	02.03.1876 09.10.1958	patriarcha z Benátok	82	1939-1958	19
JÁN XXIII. Angelo Giuseppe Roncalli	25.11.1881 03.06.1963	patriarcha z Benátok	82	1958-1963	5
PAVOL VI. Giovanni Battista Montini	26.09.1897 06.08.1978	arcibiskup z Milána	81	1963-1978	15
JÁN PAVOL I. Albino Luciani	17.10.1912 28.09.1978	patriarcha z Benátok	66	1978-1978	34 dní
JÁN PAVOL II. Karol Wojtyła	18.05.1920	kardinál z Krakova		1978 -	

LEV XIII.

Vincenzo Gioacchino Rafaele Luigi PECCI, nar. 1810, + 20.7.1903
Pontifikát 1878 - 1903

Po svojom predchodcovi zdedil rozhárané pomery v Cirkvi, ktoré vďaka jeho schopnostiam a osobnostným vlastnostiam sa počas jeho pontifikátu zlepšili. Jeho cieľom bolo uskutočňovať vzájomné dorozumenie medzi cirkvou a modernou kultúrou.

Vo svojich encyklikách dokazoval ako svet pokročil vo vede a súčasne sa odcudzil Bohu. Na ozdra-veniu sveta odporúčal pobožnosť k Najsv. Srdcu Ježišovmu, ktorému zasvätil celé ľudstvo, pobožnosť k Najsv. sviatosti Oltárnej, úctu Kráľovnej sv. ruženca a úctu sv. Jozefovi. Zvlášť sa staral o obnovu kresťanského rodinného života, o mariánske kongregácie a spolky a o katolícku tlač.

V encyklike AETERNI PATRIS /1879/ zaujal stanovisko k otázke viery a vedy, poukázal na syntézu prirodzeného a nadprirodzeného tomizmus odporúčal za základ filozofických štúdií. Encyklika IMMORTALE DEI /1885/ sa zaoberá vzťahom Cirkvi a štátu. Katolíkom odporúča byť dobrými vlastencami, nech je akákoľvek štátna forma. Medzi ďalšie encykliky patria: LIBERTAS /1888/, SAPIENTIAE CHRISTIANAE /1890/, GRANDE MUNUS /1880/, ktorá je venovaná slovanským apoštolom sv. Cyrilovi a Metodovi, ktorých sviatok uviedol v celej Cirkvi. Najväčší ohlas v celom kresťanskom svete vzbudila jeho sociálna encyklika RERUM NOVARUM /1891/, kde podal katolícke smernice ako riešiť robotnícku otázku.

V r. 1883 sprístupnil vatikánsky archív za účelom vedeckého výskumu pre celý svet a naznačil práva a povinnosti historika: písať len pravdu a nezamlčovať ju ani vtedy, ak by bola Cirkvi nepríjemná. Rok pred svojou smrťou zriadil osobitnú biblickú komisiu pre štúdium biblických otázok.

Bol ozajstným učiteľom národov a jeho múdrosť bola ocenená aj inovercami. Keď sa viedol spor o Karolínske ostrovy, požiadali ho o riešenie. Jeho organizačné schopnosti sa prejavili zriaďovaním hierarchie v rôznych štátoch - bolo potvrdených 248 arcibiskupstiev a biskupstiev. Vykonal viaceré blahorečenia, napr. nám známy Klement Mária Hofbauer, rodák z Moravy, bol za jeho pontifikátu vyhlásený za svätého.

Za jeho pontifikátu bola Cirkev v Taliansku pozbavená svetskej moci, ale stala sa o to váženejšou a vplyvnejšou.

Lev XIII. bol považovaný za pápeža diplomacie, čo sa odrazilo aj v bohatých daroch, ktoré obdržal pri príležitosti zlatého a diamantového kňazského jubilea a najmä pri slávení 25. výročia jeho pápežstva /1903/. Dožil sa 93 rokov.

P I U S X.

Giuseppe Melchiorre SARTO, nar. 1835, + 20.8.1914
pontifikát 1903 - 1914

Pápež Pius X. bol prezývaný "pápežom teológie", chudobných a farárov. Keď dňa 4.8.1903 bol 50 hlasmi zo 61 zvolený za pápeža, ako ústredné heslo jeho pontifikátu si zvolil "Instaurare omnia in Christo" - "Všetko obnoviť v Kristovi".

Uskutočnil cirkevnú reformu v duchu Tridentského koncilu tým, že vykonal tieto opatrenia: r. 1904 stanovil komisiu na vypracovanie nového kódexu cirkevného práva, zreorganizoval cirkevné úrady, súdny dvor oddelil od kongregácií /správnych orgánov/ a presne vymedzil ich agendu a kompetenciu. V r. 1909 založil úradný tlačový orgán sv. Stolice - ACTA APOSTOLICAE SEDIS. Pre dôkladné štúdium biblických otázok na gregoriánskej univerzite zriadil "Pontificium Institutum Biblicum" a benediktínov poveril zrevidovať text Vulgaty. Zreformoval liturgiu, cirkevný spev a hudbu, breviár, sviatky a semináre /1911/.

Mal zásluhu na očistení liturgie od nežiadúcich svetských vplyvov a oživil činnosť náboženských bratstiev. Úctu k Sviatosti Oltárnej zvýšil rozhodnutím o možnosti každodenného sv. prijímania a usporiadaním eucharistických kongresov. Uskutočnil veľa kanonizácií a beatifikácií.

Rozhodne bojoval proti modernizmu /súhrne moderných bludov/ vydaním encykliky PASCENDI a dekrétom LAMENTABILI, kde zaujal prísny postoj proti novodobým vieroučným úchylkám, a bol nekompromisný aj v cirkevnej disciplíne. Od duchovenstva žiadal zvýšenie asketickej a vedeckej úrovne na zlepšenie katechizácie. Zvýšenú pozornosť venoval aj reholnému stavu /1906/. Nový cirkevný kódex priniesol dôležité predpisy týkajúce sa disciplíny, teologického štúdia a vedenia duchovného života reholníkov.

Proces kanonizácie sa začal už 9 rokov po jeho smrti /1923/. Pápež Pius XII. ho vyhlásil za verného služobníka Božieho, v júni 1951 bol vyhlásený za blahoslaveného a v máji 1954 za svätého.

BENEDIKT XV.

Giacoma Della CHIESA, nar. 1854, + 22.1.1922

pontifikát 1914-1922

Hlavnú úlohu jeho pontifikátu diktovala pohnutá doba, zúriaca 1.svetová vojna a povojnové obdobie. Usiloval sa zmierniť kruté následky vojny a zmieriť medzi sebou národy, vrátiť svetu mier. Zachoval si pritom najprísnejšiu neutralitu.

Jeho konkrétne činy spočívali vo výmene zajatcov medzi Francúzskom a Nemeckom /vyše 40 tisíc sa vymenilo cez Švajčiarsko/ a ďalších 29 tisíc sa v tomto štáte liečilo na jeho príhovor. Na jeho žiadosť urobilo Nemecko ústupky: prepustilo 3 tisíc zajatých Belgičanov a 20 tisíc Francúzov.

V r. 1919 usporiadal vo všetkých kostoloch zbierky na podporu núdznych detí. Jeho pričinením sa z katolíckeho sveta vyzbieralo 17 miliónov lír a v r. 1920 - 14 mil.lír, ktoré posielal všade tam, kde bola najväčšia bieda a potreba jeho štedrej ruky.

Jeho charitatívne počínanie budilo vo svete obdiv a úctu. Východ si uctil jeho pamiatku tak, že turecká vláda sultána Mehmeda VI. /1918-1922/ postavila pápežovi v Carihrade z vďačnosti pomník s nápisom:

"VEĽKÉMU PÁPEŽOVI TRAGICKÝCH ČIAS, BENEDIKTU XI., DOBRODINCovi NÁRODOV BEZ ROZDIELU NÁRODNOSTI A VIERY POSTAVIL ORIENT".

Vzhľadom k zmeneným udalostiam vo svete zmenil aj niektoré predpisy svojich predchodcov o návšteve cudzích vladárov v Ríme. Pre rušnosť doby sa nemohol venovať reforme Cirkvi, ale viac účinkoval v diplomacii a v charitatívnych úlohách. Pozdvihol úroveň teologických štúdií založením kongregácie pre semináre a univerzity. O úniu sa zaslúžil založením kongregácie pre východnú Cirkev a ustanovením Orientálneho inštitútu.

Hoc neustále pracoval za mier, na mierovú konferenciu ho nepozvali. Vtedajšie Taliansko sa obávalo, aby sa nenastolila otázka pápežského štátu. Nepozvali ho ani do Spoločnosti národov, ktorá vznikla r. 1919 a mala sídlo v Ženeve /prvú cestu uskutočnil až Pavol VI./.

Jeho vzťah k Slovensku bol veľmi živý. Menoval prvých troch slovenských biskupov po 1.svet. vojne: dr. Karola Kmetku, Mariána Bláhu, Jána Vojtaššáka, ktorí boli 13. 2. 1921 v Nitre slávnostne vysvätení a uvedení do sídelných biskupstiev /nitrianske, bansko-bystrické, spišské/.

Lit.: G.W.K.: Zápas Cirkvi v dejinách.

R. Ondruš: Dosiahli cieľ. SÚSCM, Rím, 1984.

J. Špirko: Cirkevné dejiny, zv. II. Neografia, Tur.sv.Martin, 1943.

- j -

Desaťročie duchovnej obnovy v Čechách

Biskupi a ordinári Čiech a Moravy vyhlásili spoločným pastierskym listom 29. 11. 1987/na prvú nedeľu adventnú/ desaťročnú prípravu na milénium smrti sv. Vojtecha /1997/ a na vstup do tretieho tisícročia. Myšlienku podporuje predovšetkým kardinál František Tomášek, prímas český.

Duchovné podnety jednotlivých rokov majú oživovať a prežarovať celý život, modlitbu, rozjímanie, spoločné úvahy v rodinách a spoločenstvách, ekumenické rozhovory a spoločné hľadanie pravdy - i s tými, ktorí nezdieľajú našu vieru. Môžu inšpirovať umelcov a mysliteľov k novým dielam. Predovšetkým však majú priniesť trvalé ovocie činov lásky, pokánia, služby. Desaťročie duchovnej obnovy národa chce byť cestou uzdravenia, obrátenia, zmierenia a pokánia, zahojenia starých jaziev a utvárania pravdivejšieho a plnšieho spôsobu života.

Každý rok bude venovaný

- jednej dôležitej oblasti života, ktorá potrebuje uzdravenie
- jednej myšlienke, nadväzujúcej na Desatoro a výzvy evanjelia
- jednému z českých svätcov, stalesňujúcemu duchovné úlohy roka

1988 SLUŽBA ŽIVOTU

Nezabíjaš! Milujte sa navzájom, ako som ja miloval vás!
Rok blah. Anežky a všetkých, ktorí sa zasvätili službe trpiacim

1989 VIERA V MODERNOM SVETE

V jedného Boha budeš veriť! Obráťte sa a verte evanjéliu!
Rok sv. Kl. M. Hofbauera, sv. Jána N. Neumana a ochrancov duch. hodnôt

1990 POSVÄCOVANIE ŽIVOTA

Spomni, aby si deň sviatočný svätill!
Rok sv. Norberta, bl. Jána Sarkandera a všetkých sv. kňazov

1991 RODINNÝ ŽIVOT

Čo Boh spojil, človek nerozlučuj! Nezosmilniš! Nepožiadaj manželku blížneho!
Rok blah. Zdislavy a všetkých kresťanských manželov.

1992 VÝCHOVA - VZDELANIE - TRADÍCIA

Cti otca svojho a matku svoju!
Rok sv. Ludmily a všetkých kresť. učiteľov a vychovávateľov

1993 PRAVDA A SPRAVODLIVOSŤ

Nepovieš krivé svedectvo! Ja som sa preto narodil, aby som svedčil o pravde.
Rok sv. Jána Nepomuckého a všetkých mučeníkov za pravdu

1994 PRÁCA A SPOLOČENSKÁ ZODPOVEDNOSŤ

Nepokradneš! Ustanovil som vás, aby ste šli a priniesli ovocie.
Rok sv. Václava a všetkých dobrých hospodárov

1995 DUCHOVNÁ A TELESNÁ KULTÚRA OSOBNOSTI

Boh stvoril človeka na svoj obraz.
Rok sv. Prokopa a všetkých svätých reholníkov

1996 EVANJELIZÁCIA A MODLITBA

Choďte ku všetkým národom a získavajte mi učeníkov!
Rok sv. Cyrila a Metoda a všetkých ohlasovateľov evanjelia

1997 KRISTUS - PÁN DEJÍN A OTEC BUDÚCEHO VEKU

Obnoviť všetko v Kristovi! Ja som s vami po všetky dni!
Rok sv. Vojtecha a všetkých pastierov Božieho ľudu

Ústrednou myšlienkou desaťročnej duchovnej obnovy, otvorenej kardinálom Tomáškom v Čechách a na Morave, je: "Vernosť koreňom našich duchovných dejín - premena srdc a mysli pre tretie tisícročie".

A p o š t o l s k ý l i s t

p á p e ž a J á n a P a v l a I I . k m i l é n i u

1000 rokov od pokrstenia Ruska

Rok 1988 z cirkevného hľadiska stojí v znamení krstu Kyjevskej Rusi. Pred 1000 rokmi dal sa pokrstiť veľkoknieža kyjevské Vladimír I. aj s celým svojím národom. Tým sa začalo kresťanstvo šíriť na východ od vtedajšej poľskej ríše.

Túto spomienku slávia dnes nielen kresťania v Sovietskom zväze, ale s nimi aj všetci, ktorí vyznávajú kresťanstvo a ktorí vyšli z pokresťančenia Kyjevskej Rusi. Pápež Ján Pavol II. pri tejto príležitosti vyzdvihol túto udalosť vlastným apoštolickým listom. Dokument nesie názov "Euntes in mundum" - Choďte do celého sveta. Bol zverejnený v utorok 22. 3. vo Vatikáne.

Pápežský list sa člení na 6. častí. V 1. kapitole pápež predovšetkým vyzdvihuje jednotu v milosti sviatosti krstu. V 2. kapitole Ján Pavol II. zdôrazňuje, že napriek rozličným jazykom a rozličným iným okolnostiam vývinu boli cirkvi Východu a Západu v plnom vzájomnom spoločenstve. Hlava Katolíckej cirkvi píše doslova: "Existovala východná Cirkev a existovala západná Cirkev, každá podľa svojho vývinu zodpovedne vlastnej teologickej, právnej a liturgickej tradícii a dokonca s pozoruhodnými rozdielmi, ale vládlo plné spoločenstvo medzi Východom a Západom, medzi Rímom a Carihradom, so vzájomnými vzťahmi. A bola to nerozdelená Cirkev Východu a Západu, ktorá prijala a podporovala Cirkev kyjevskú." Knieža Vladimír bol si vedomý tejto jednoty Cirkvi a Európy. Preto udržoval styky nielen s Carihradom, ale aj so Západom a Rímom, ktorého biskup bol uznávaný ako ten, ktorý predsedá spoločenstvu celej Cirkvi.

Pápež sa v tejto súvislosti podrobnejšie zaoberá aj oblasťou viery a kultúry. S pohľadom na pokresťančenie Kyjevskej Rusi a odtiaľ na zvyšok východnej Európy Ján Pavol zdôrazňuje: "Východní Slovanovia vytvorili dejiny, špiritualitu, liturgické tradície a právne náky, ktoré zodpovedajú ich svojrázu a sú v súlade s tradíciou východných Cirkví, ďalej tiež niektoré formy teologickej reflexie o zjavejnej pravde, ktoré sa líšia od foriem bežných na západe, ale tieto súčasne dopĺňajú." Pre upevnenie Cirkvi a inkulturácie kresťanstva medzi východnými Slovanmi podčiarkuje pápež najmä vplyv mníšskeho života. Nie je žiadna náhoda, píše pápež, že mních a najmä "starec" bol rešpektovaný všetkými vrstvami obyvateľstva ako duchovný vodca.

Vo 4. kapitole Ján Pavol II. zdôrazňuje povinnosť úsilia o jednotu kresťanstva. Výročie krstu Kyjevskej Rusi je výzvou preorientovať pastoračnú a ekumenickú pozornosť z minulosti na budúcnosť, prehĺbiť túžbu po jednote a zosilniť modlitbu za jednotu. Pápež píše doslova: "Aký úžitok by to znamenalo pre celý Boží

ľud, keby pravoslávni a katolícki dediči kyjevského krstu, hlboko pohnutí obnoveným povedomím ich pôvodného spoločenstva, vedeli prijať v tom tkviacu výzvu a vedeli priniesť kresťanom našej doby z toho vyplývajúce ekumenické posolstvo, ktoré by pohýňalo k tomu, urýchliť kroky ku cieľu Kristom chcenej plnej jednoty!"

Vychádzajúc z tejto vety hlava Katolíckej cirkvi zdôrazňuje ďalej význam jednoty cirkví a jednoty európskeho kontinentu. Pápež tu podčiarkuje, že Európa je vo svojich koreňoch kresťanská. Obe formy veľkej tradície Cirkvi, západná a východná, patria k sebe ako obe plúca jedného organizmu. Dedičstvo, ktoré Európa dostala z tejto jednoty a z tejto spoločnej kultúry, tvorí zvláštnu výzvu pre kresťanov 20. storočia. V dnešných ľuďoch žije úprimná túžba po jednote ako predpoklad pre mierové spolunažívanie národov, v ktorom spočíva blaho všetkých. Je to túžba, ktorá hýbe svedomiami všetkých a preniká politiku a hospodárstvo. Ďalej píše Ján Pavol II. doslovne: "Niet opravdivého mieru, ak len nie na základe procesu zjednocovania, v ktorom si každý národ môže v slobode a pravde sám zvoliť cesty vlastného rozvoja. Inak taký proces nie je možný, ak niet zhody o pôvodnej a základnej jednote, ktorá sa prejavuje v rozličných nie protirečivých, ale dopĺňajúcich sa formách, ktoré sa vzájomne potrebujú a hľadajú." Pápež vyjadruje svoju plnú dôveru ľudskému úsiliu o odstránenie napätia a konfliktov mierovou cestou dialógu, dohôd, vzájomného pochopenia a rešpektovania.

Záverom Ján Pavol II. poukazuje na spoločné uctievanie Matky Božej v Cirkvi Východu a Cirkvi Západu. Obe Cirkvi sú zjednotené v radosť oslavy 1000-ročia s Máriou, Matkou Ježišovu. Máriina modlitba čerpá zvláštnym spôsobom z moci Božej: "Je to pomoc a sila vyššieho poriadku pre spásu kresťanov."

Dokument k miléniu pokrstenia Kyjevskej Rusi je obnovená výzva pápeža mobilizovať všetky sily, aby sa obnovila jednota medzi Cirkvami Východu a Katolíckou Cirkvou. Táto jednota je nutná, ako pápež vždy znovu zdôrazňuje, nielen pre svedectvo pred dnešným svetom, ale aj pre prekonanie napätia vo svete a zaistenie mieru, mieru po ktorom túžia všetci ľudia.

K t o m e n u j e b i s k u p o v

Petícia z podnetu kardinála Františka Tomáška /4.jan.1988/ a pokojné zhromaždenie katolíkov na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave /25.marca 1988/ sa týkali aj menovania biskupov. Tejto téme, delikátnej z hľadiska vzťahu medzi Cirkvou a štátmi, sa venuje prednáška Dr. J. Benáčka. Prinášame ju v skrátenom znení.

V otázke menovania biskupov v novoveku môžeme rozlíšiť tri fázy:

1. V storočiach pred francúzskou revolúciou platí tzv. ius nominadi, nominačné právo, právo pánovníkov menovať biskupov.
2. V 19. storočí sa táto výsada začína považovať ako prílišné obmedzovanie slobody Sv. stolice. Vlády si vyhradzuju len právo vzniesť proti kandidátovi Sv. stolice na biskupský úrad námietku.
3. V pokoncilovej dobe sa Sv. stolica snaží dosiahnuť úplnú slobodu pri menovaní biskupov.

V konkordátoch podpísaných poprvé svetovej vojne bolo prijaté vo všeobecnosti nasledujúce riešenie: Biskupov menuje Svätá stolica, vládam štátov je však priznaná možnosť vzniesť proti kandidátovi Sv. stolice námietky "z politických dôvodov". V konkordátoch bola tiež stanovená lehota, v ktorej mohla vláda námietky podať.

Ku správne mu pochopeniu tejto praxe je treba pripojiť dve poznámky. Prvá sa týka klauzuly "z politických dôvodov" alebo "námietky politickej povahy". O aké námietky tu ide? Slovo "politický" je tu nutné chápať v etymologickom význame gréckeho slova polis, ktoré znamená štát alebo obec. Mieni sa tým teda, to, čo sa týka dobra všetkých, a nie len jednej skupiny, strany. Vzniesť námietky, "z politických dôvodov" teda znamená, že vláda môže upozorniť a má preukázať, že rozhodnutie Sv. stolice by vážne narušilo štátne spoločenstvo, štátnu jednotu. Určitá nejasnosť, ktorú vzbudzoval výraz "politické dôvody" bola prekonaná jasnejšou formuláciou v konkordáte s Bádenskou r. 1932. Tu sa hovorí, že námietky vlády majú mať povahu všeobecne politickú a nie stranícky politickú. To znamená, že námietka nemôže byť vznesená len preto, že kandidát navrhovaný Sv. stolicou nevyhovuje záujmom niektorej politickej strany, hoci by bola pri moci. Námietky musia mať povahu všeobecne politickú, teda musia mať na zreteli všeobecné dobro, dobro všetkých. Na vysvetlenie treba pripomenúť situáciu v čase uzatvárania konkordátov. Štáty, ktoré vznikli po rozpade rakúsko-uhorskej monarchie, neboli väčšinou dostatočne konsolidované, mali problémy s otázkou hraníc a problémy s národnostnými skupinami. Obávali sa, aby úsilie o pokojné polužitie nebolo narušované nevhodnou voľbou biskupov.

Druhá poznámka sa týka záväznosti tejto klauzuly. Aké malo následky predloženie námietok zo strany vlády? Bola Sv. stolica nútená ustúpiť? Odpoveď znie: nie. Toto právo podať námietky nemožno stotožňovať alebo pripodobňovať tzv. práve veta, aké majú dnes napr. členovia Bezpečnostnej rady OSN. Tým by sa len nepriamo obnovovalo nominačné právo minulých storočí. Keď vláda podala námietky, Sv. stolica nebola povinná automaticky sa zrieknuť pôvodného úmyslu. Jej úlohou bolo uvážiť a zvážiť oprávnenosť námietok a rozhodnúť, ako postupovať ďalej. Ak došla k presvedčeniu, že námietky nie sú oprávnené, mohla zotrvať vo svojom rozhodnutí. Posledné a rozhodujúce slovo bolo vyhradené Sv. stolici. Je samozrejmé, že Sv. stolica tu postupovala so zvláštnou citlivosťou a takom. Azda možno pripomenúť, že Sv. stolica nepovažuje vlády za protivníkov, ktorých treba premôcť a pokoriť, ale za partnerov, s ktorými je treba sa dohodnúť na riešení spoločných otázok v duchu vzájomnej úcty.

Druhý vatikánsky koncil v Dekréte o pastierskej službe biskupov zdôrazňuje: "... menovať a ustanovovať biskupov je vlastné, zvláštne, zásade výhradné právo príslušnej cirkevnej autority." Vedúca myšlienka pre budúcnosť teda je: Aby Cirkev nebola závislá na svetskej moci.

Mučenícka cirkev v Albánsku

Pred zhruba dvadsiatimi rokmi uskutočnil generálny tajomník albánskej komunistickej strany Enver Hodža bezprecedentný krok: vyhlásil Albánsko za prvý ateistický štát na svete a akúkoľvek náboženskú aktivitu postavil mimo zákon. Stal sa tak prvým vládcom, ktorý doviedol marxistický prístup k náboženstvu až do jeho logického záveru. Náboženstvo malo byť totálne vyhubené. Albánska ústava existenciu cirkvi priamo zakazuje a za náboženskú činnosť sú stanovené dlhoročné tresty väzenia až trest smrti. Napriek tomu cirkev v Albánsku neumiera, je stále živá. Títo novodobí mučeníci si právom zasluhujú našu pozornosť a modlitby.

Azda žiadna iná krajina nie je v izolácii, ktorú si sama uložila, neprístupnejšia a vo svojom postoji voči vonkajšiemu svetu paramódnejšia. Jazykové problémy, zákaz vstupu zahraničným novinárom a skutočnosť, že jedinými zdrojmi informácií sú oficiálne noviny a rozhlas, doplnované útržkami správ od hŕstky ľudí, ktorým sa podarilo utiecť a tiež od veľmi málo návštevníkov z prísne usmerňovaných zájazdov, takmer znemožňuje presne posúdiť rozsah toho, čo veriaci v Albánsku prežili za posledných 40 rokov otvoreného a tvrdého likvidovania náboženstva.

Zložitá dejiny

Súčasná Albánsko a Hodžov postoj k náboženstvu nie je možné pochopiť bez určitej znalosti zložitých a málo známych dejín Albánska.

Albánsko je obývané zvyškami ilýrskych kmeňov, ktoré v predkresťanských dobách obsadili väčšinu Balkánu. Za prvej rímskej vlády bola Ilýria pravdepodobne lepšie spravovaná, viac prosperovala a viac sa nachádzala v okruhu európskej kultúry, než kedykoľvek neskôr. Zdá sa pravdepodobné, že ju nezávisle na sebe navštívili dvaja apoštoli, Ondrej a Pavol. Už v roku 66 mala biskupské sídlo, albánski biskupi sa zúčastňovali na cirkevných koncilo. Rodákom z tejto krajiny je aj sv. Hieronym.

Slovanské invázie v období rokov 600 až 800 zničili všetky stopy rímskej civilizácie. Albánci sa stali obeťou cirkevného rozštiepenia - dostávali sa stále viac pod právomoc carhradského patriarchu, Rím si podržal hlavne sever krajiny. Od roku 1385 zaviedli osmanskí dobyvatelia ďalší systém a ďalšie náboženstvo. Spočiatku bol prestup k islamu pomalý. V 15. storočí bola najmä katolícka cirkev dobre organizovaná a aktívna. V roku 1610 biskup z Bari oznamoval, že islam prišlo na 10 % Albáncov. Od 17. storočia, kedy turecké orgány moci zosilnili útlak kresťanov, prebiehal prechod k islamu rýchlejším tempom, hlavne na pobreží. Hornatá severná oblasť však zostávala stále baštou katolicizmu. Pravoslávni žili predovšetkým na juhu, pod ochranou grékov, preto ani neboli pod takým tlakom vládcov ako katolíci.

Postupom času sa dlhodobý a sústavný tlak prejavil. Podľa sčítania ľudu z roku 1938 bolo v Albánsku 69 % mohamedánov, 21 % pravoslávnych a 10 % katolíkov a krajina takto bola jediným prevažne moslimským štátom v Európe. Pre mnoho Albáncov bol však islam, dokonca často i kresťanstvo, púhym náterom. Húževnate sa priklýnali k svojim starým pohanským vieram a poverám. Náboženská situácia teda už pred nástupom socializmu nebola jednoduchá.

Hodža a náboženstvo

Enver Hodža, v Paríži školený marxistický intelektuál mohamedánskeho pôvodu, videl v náboženstve hlavný rozdeľujúci činiteľ /ešte aj moslimovia boli rozdelení na sunnitov a šiitov/. Vzhľadom na svoje marxistické presvedčenie sa podujal dosiahnuť jednotu národa cestou násillia a teroru. Náboženstvo sa preto stalo prvým a hlavným cieľom útoku.

Vzťah Hodžu k náboženstvu bol tiež ovplyvnený špecifickými politickými záujmami, ktorým sa rozhodol podriaďovať všetko a kvôli ktorým podnikal riskantné kroky. V roku 1948 sa rozišiel s Titovou Juhosláviou, v roku 1961 sa cítil dostatočne

bezpečný na to, aby sa odvrátil od Nikitu Chruščova. Priateľstvo s Čínou skončilo v roku 1978. Do svojej nedávnej smrti 11. 4. 1985 bol jediným východos európskym vládcom, ktorý vládol nepretržite od druhej svetovej vojny. Napriek dočasným vnútorným úspechom bol cieľ Envera Hodžu stále rovnaký: vytvoriť z moderného Albánska rýdzo marxistický štát. Aby to dosiahol, zaviedol totalitárny, militaristický režim s úplnou kontrolou nad myslením, vôľou a vierou poddaných a izoloval ich od tzv. nebezpečných zahraničných vplyvov - prerušil kontakty moslimov s Tureckom, pravoslávnych s Carihradom a katolíkov s Vatikánom. Náboženstvo malo byť totálne vyhubené, marxistický prístup k náboženstvu mal byť dovedený do posledných dôsledkov. Nepochopiteľne dokázal ovládnuť celú krajinu. Je čosi desivé v tom, keď niekdajší nezávislý, neusporiadaný a rozdelený národ s 1 436 289 voličmi odovzdá 1 436 285 hlasov pre svoju vládu /1978/.

Program likvidácie náboženstva

Systematickú protináboženskú kampaň možno rozdeliť na tri etapy.

V prvej etape /1944-1949/ sa vláda sústredila na "znárodnenie" cirkvi a terorizovanie veriacich svojím postupom proti všetkým, ktorí sa nepoddali. Strana praktizovala individuálny teror proti duchovným a aktívnym veriacim, pričom používala vraždy, mučenie a inscenované procesy. Bola zahájená masová kampaň na diskreditáciu náboženstva ohováraním náboženských predstaviteľov. Náboženské rády a inštitúcie boli zakázané.

Druhú etapu /1949-1967/ zahájil Dekrét č. 743 "O náboženských spoločenstvách", ktorý obmedzil náboženskú činnosť len na miesta kultu a zredukoval ju na konanie bohoslužieb, čo bolo porovnateľné so sovietskou praxou. Štát si zabezpečil celkovú prísnu kontrolu. Katolícka cirkev, dobre organizovaná a úzko spojená na Vatikán, sa však ukázala byť ťažkou prekážkou. Hodžova kampaň sa sústreďovala na stupňovanie jej diskreditácie. Cirkevných predstaviteľov označoval za fašistov, za amerických alebo vatikánskych špiónov. Zavolať si počal arcibiskupov, Thaciho a Prendushiho, a žiadal ich, aby sa odtrhli od Ríma. Obaja rozhodne odmietli. Arcibiskup Thaci onedlho zomrel v rukách bezpečnosti /zvanej Sigurini/, arcibiskup Prendushi bol odsúdený na 20 rokov ťažkých prác a zomrel o rok neskôr po mučení vo februári 1949. V tom čase zahynuli ďalší biskupi. Jediným biskupom, ktorý zostal do roku 1949 nažive, bol 75 ročný Bernardin Shllaku. Mnohí reholníci boli popravení, odhaduje sa 30 františkánov, 13 jezuitov, 60 diecéznych kňazov, 10 seminaristov, 8 reholných sestier. Vtedy bol popravený aj moslim, právnik Mustafa Pipa, ktorý sa ujal obhajoby františkánov.

Cirkevní vodcovia zostali ako kameň tvrdí v tom, že sa nezrieknu pápežovej duchovnej suverenity. Keď vláda rozšírila falošný dokument, že všetky putá s Rímom sa rušia, kňazi z kazateľníc odvážne upozorňovali na tento podvod. Veriaci odpovedali tým, že naplnili kostoly, aby tak preukázali svoju vieru a vernosť Sv. otcovi.

Katolíci si však boli vedomí svojej zraniteľnosti. Stupňovala sa surová propaganda proti náboženstvu a strana sa pokúšala rozleptať cirkev tým, že chcela získať na svoju stranu biskupov. Štyria noví titulárni biskupi však tomu tlaku odolávali. Aby sa cirkev stala menej zraniteľnou a aby základná cirkevná organizácia mohla ďalej fungovať, kňazov svätili tajne.

Prenasledovanie sa znovu zostrilo v rokoch 1958-1965. Viac než 10 kňazov a členov rádov bolo zastrelených a veľké množstvo bolo uväznených alebo poslaných do pracovných táborov. Bolo to obdobie, kedy sa Hodža postavil proti Chruščovovi a v Albánsku potreboval bezpodmienečnú poslušnosť. Naprocese v apríli 1959 boli odsúdení na trest smrti dvaja kňazi, otec Keč Malaj a otec Donrad Gjalaj a s nimi 5 laikov. Súd bol zložený z moslimov. Biskupi a ich kňazi boli nútení zametať ulice a čistiť verejné záchody. Biskup Ceba bol videný, ako tlačí voz na smeti. Dvomi staršími kňazmi, Demovi a Harapimu, odňali prídelové lístky a tak ich vyhľadovali na smrť. Biskupi a kňazi museli nosiť rôzne zosmiešňujúce šašovské prívesky a plagáty s nápisom "Previnil som sa proti ľudu."

Vyvrcholenie protináboženského boja

Všetky tieto pokorovania a týrania viedli ku konečnému úderu v roku 1967, ktorým sa začína tretia etapa prenasledovania cirkvi v Albánsku. Boli odvolané všetky dekréty o náboženstve. Náboženstvá tak boli zatlačené do ilegality. Udalosti z roku 1967 boli vyvrcholením starostlivo naplánovanej kampane. Organizovali sa zhromaždenia, na ktorých sa Albáncom vysvetľovalo, že nikdy neboli náboženským národom, že náboženstvo je dnes už prežitkom a stojí v ceste Albánsku ako socialistickému štátu. Všetkých 2169 mešít a kostolov bolo barbarsky spustošených, uzavretých alebo prevedených na svetské účely. Mnoho duchovných /medzi nimi nebol ani jeden katolícky/ sa zrieklo svojej "parazitnej" minulosti. Tí, ktorí odolali, boli odsúdení do väzenia alebo pracovných táborov. Otec Zef Bici bol popravený za tzv. protištátnu agitáciu a za "špionáž pre Vatikán". Štyria starší františkáni boli upálení, keď komunistická mládež zapálila ich kostol. Otec Marino Shkurti bol zastrelený v novembri 1968. Len malému množstvu sa podarilo prejsť do podzemia.

Nezmieriteľný postoj voči náboženstvu bol zakotvený aj do ústavy a zákonov. Článok 37 novej ústavy z roku 1976 hovorí: "Štát neuznáva vôbec žiadne náboženstvo a podporuje a rozvíja ateistickú propagandu". Článok 55 ústavy stanovuje o.i., že je zakázané vytvárať akúkoľvek organizáciu náboženskej povahy. Náboženská propaganda je ústavné zakázaná.

Potom nasledoval paragraf 55 trestného zákoníka, ktorý určuje za náboženskú propagandu a za výrobu, distribúciu alebo skladovanie náboženskej literatúry trest od 3 do 10 rokov a v závažných prípadoch môže byť uložený trest smrti. Tento trestný zákoník len uzákonil existujúcu situáciu. Podľa dekrétu č. 5339 /1975/ bolo rodičom zakázané dávať deťom kresťanské mená. Vláda vydala zoznam dovolených mien, medzi ktorými boli napr. Hviezda, Dobrý, Silný ap. V roku 1980 sa oficiálna tlač sťažovala, že i keď mnohé deti používajú v škole tzv. vhodné mená /t.j. svetské/, doma používajú mená náboženské.

Ďalší dekrét z júna 1979 povoloval internovať v pracovných táboroch bez súdneho procesu každého občana nad 14 rokov, ak je podozrenie, že je nebezpečný pre systém. Utečenci potvrdili, že do táborov boli ľudia posielaní bez súdu, napr. za vlas-tnenie biblie, kríža, modlitebnej knižky, ikony, alebo za účasť na bohoslužbách. Albánska spoločnosť je prešpikovaná donášačmi tajnej polície Sigurini a už deti od najmladšieho veku štát učí donášať na svojich rodičov.

Svetová verejnosť sa len zriedkavo dozvie útržkovité správy o prípadoch prenasledovania. Napr. v roku 1966 prešlo asi 5000 kresťanov šesťmesačným tzv. "premývaním mozgov" podľa Maovej Červenej knižky. V roku 1977 bol otec Fran Gjoni odsúdený na 12 rokov, pretože u neho doma našli bibliu, hoci tvrdil, že ju našiel pohodenú západnými turistami. V roku 1972 bol popravený 74 ročný otec Kurti vo väzení za to, že pokrstil dieťa spoluväzňa na jeho žiadosť. Otec Ndoc Luli bol odsúdený na doživotie, lebo pokrstil svojich dvoch synovcov.

Jediný biskup, o ktorom sa predpokladá, že ešte žije, je Nikolla Trosnani, 69 ročný, odsúdený v roku 1971 na 20 rokov.

Cirkev v Albánsku žije a rastie

Prostredníctvom zahraničných turistov sa z Albánska dostal na západ list, v ktorom sa uvádza: "Cirkev Ježiša Krista je v Albánsku živá a rastie. Ďakujeme Vám za literatúru a prosíme pošlite ďalšiu." Istá náboženská organizácia vo Veľkej Británii potvrdila, že za posledné 3 roky sa jej podarilo úspešne dopraviť do Albánska 30 000 evanjelií. Obdivuhodná kresťanská zrelosť sa zraží aj z inej správy, ktorá prišla na západ: "Modlíme sa nielen za seba, ale za všetkých, ktorí kdekolvek na svete trpia". Turisti potvrdzujú, že videli ľudí nenápadne sa prežehnávať a modliť sa obozretne ruženec. Napr. bolo vidieť skupiny žien zdanlivo sa rozprávajúcích, v skutočnosti sa však spoločne modliacich ruženec. Ruženec je dnes pre Albánov hlavný a najjednoduchší prostriedok ako si udržať živú vieru. Je pozoruhodné, že tak tomu bolo i v minulosti za osmanskej nadvlády.

Tlač sa sťažuje, že katolíci sa stále chodia modliť na "bývalé posvätné miesta". Bolo vidieť vojakov, ako strážia opustené a spustošené kostoly. Ukazuje sa, že stále existujú neuväznení kňazi, ktorí poskytujú sviatosti väčšinou

s nebezpečím života. Niektorí z nich sú bývalí dobre pripravení laici, ktorí boli tajne vysvätení za kňazov.

Po mnohých rokoch najtvrdšieho prenasledovania prichádzajú z Albánska povzbudivé správy. Znova sa potvrdzuje hlboká pravda, že krv mučeníkov je semenom ďalších kresťanov.

Lit.: J. A. Brounová, Journal of Church and State, 1986 /Orientace 21/

Pozn.: výslovnosť albánskych písmen:

gj - ě nj - ñ sh - š q - ť x - dz xh - dž
- mt -

P e d a g ó g p a s í v n e j r e z i s t e n c i e

V našich kinách sa premietu v poslednom čase britsko-indický film režiséra Attenborougha "GÁNDHÍ". Myslím si, že by si ho mali pozrieť všetci veriaci, najmä členovia spoločenstiev, lebo veľká nábožensko-uvedomovacia aktivita slávneho indického humanistu začala práve v spoločenstve modlitby a vzájomnej lásky /tzv. ašráme/. Mnohé komunity by tam našli aj cenné podnety pre svoj program, lebo Gándhího možno pokladať takmer za kresťana, i keď bol vyznaním hinduista, pretože poznal evanjeliá a považoval Ježiša Krista za viac než iba človeka - za Bohom poslaného proroka hlásajúceho Božiu morálku. K priblíženiu filmu uverejňujeme jednu zaujímavú recenziu:

"Existuje veľmi málo filmov, ktoré absolútne treba vidieť. GÁNDHÍ Sira Richarda Attenborougha je jeden z nich ... V dobe hlbokého politického nepokoja, ekonomických zmätkov a jadrovej úzkosti vidieť film GÁNDHÍ je skúsenosť, ktorá zmení mnoho mysli a srdc" /Newsweek, 13. 12. 1982/.

Trvalo však celých 20 rokov, než R. Attenborough - s takmer gándhiovskou húževnatosťou - vybojoval realizáciu svojho projektu. Pre jeho nekomerčnosť a nekonvenčnosť ho odmietli mnohé filmové spoločnosti. Bol neprispôsobivý: trúfal si napríklad neprijať do hlavnej úlohy takých uchádzačov ako Richarda Burtona alebo Dustina Hoffmanna /sú azda veľké hviezdy na niečo predsa len primálé?/.

Vo svojej koncepcii Gándhího sa Attenborough dokázal vyhnúť obom zvyčajným spôsobom neutralizácie živej výzvy, ktorú nám adresuje veľká osobnosť: vyhol sa jednak príliš analytickému videniu, ale aj vytváraniu muzeálnej svätožiare. Popisuje denný život človeka, ktorý - podobne ako hocikto z nás - je podrobený nespravodlivosti. V prípade Gándhího je táto nespravodlivosť viazaná nie na jeho vieru, názory alebo spoločenskú príslušnosť, ale na farbu jeho pleti. Attenborough opisuje reťazovú reakciu, ktorá vznikne, keď sa tento obyčajný človek prestane báť - donekonečna sa lámať, uhýbať a pretvarovať.

Gándhí, pôvodne slabší ako väčšina z nás /vo svojej Autobiografii priznal, že z ostychu pred verejným vystupovaním utiekol v mladosti ako právnik z rokovej sály/, jedného dňa, potom čo ho vyhodili z vlaku, hoci mal platný lístok pre prvú triedu, po hlbokkej meditácii "prehodil výhybkú". Na začiatku jeho novej cesty - už dôsledne riadenej myslením a duchom - je získanie jeho vnútornej osobnej dôstojnosti a slobody. Na jej konci o pol storočia neskôr je znovuzískanie slobody a dôstojnosti pre 400-miliónovú Indiu. Východným dynamizmom tejto reťazovej reakcie sa stala jeho osobná slobodná vôľa: každé nové prenasledovanie ho vedie k hlbšiemu sebauvedomeniu, k väčšej nezávislosti a k väčšej odolnosti voči utrpeniu. Po každej perzekúcii vyvodí pre seba vždy akosi iné poučenie, ako chceli mocní. Myslí a koná v stále účinnejšej slobode. Tento dôsledný a jednoznačný osobný postoj sa stáva malým jadrom, na ktoré sa postupne nabáľuje celá lavína ľudských vzťahov a historicky významných udalostí.

Dosiahnutie v sebe tejto pre ostatných ľudí tak vierohodnej, strhujúcej a nezlyhávajúcej prevahy ducha je nutne podmienené prehodnotením vlastného vzťahu k utrpeniu a ku smrti. "Môžu nám vziať všetko, ale nie našu česť. Budeme prijímať ich údery a tak im ukážeme ich nepravosť. Môžu ma aj zabiť: budú mať moju mŕtvolu, nie však moju poslušnosť" - parafrázuje Attenborough Gándhího výroky. Služba najvyšším Božím veciam stojí za utrpenie a smrť. Naopak, ideály - hoci aj náboženské - vysnívané na objednávku bezbolestného života nie sú naozaj Božie: podliehajú svojvôli ľudského strachu. Sú to vznešené ilúzie, ktoré vzdávajú od reality a spásy. Život, ktorému slúžia, neprekročí sám seba, nezvítazi nad smrťou, pretože strach zo smrti a utrpenia je v ňom rešpektovaný viac než skutočný život ducha.

V Gándhího "Božej ceste" nenásilného odporu proti všetkým druhom nespravodlivosti sú skratové reakcie strachu dôsledne nahradené uvolnenou reflektujúcou otvorenosťou modlitby. Preto Gándhí vedel jednať slobodne: ísť za Božou pravdou a láskou aj za cenu obety.

Tak sa aj politika môže stať službou najvyšším veciam - a vlastne iba tak. Katolícka Cirkev zaujala kladné stanovisko k nenásilným formám boja a odporu, ktoré hlásal Gándhí. V "Inštrukcii o kresťanskej slobode a oslobodení" vydanej Kongregáciou pre vieroučné otázky, Rím 1986, článok 79 sa píše: "Vskutku, vzhľadom na ustavičný rozvoj používaných technických prostriedkov a na stále rastúce nebezpečenstvo skryté v uplatňovaní násilia, to, čo sa dnes volá "pasívna rezistencia", otvára cestu, ktorá sa viac zhoduje s mravnými princípmi a nemá menšiu nádej na úspech".

Z výrokov Mahátma Gándhího:

"Dá sa žiť niekoľko dní bez jedla, nie však bez modlitby."

"Nikdy vo svojom živote som nevytvoril žiadnu situáciu. Mám jednu kvalifikáciu, ktorú mnohí z vás nemajú. Som schopný takmer inštinktívne cítiť, čo buráca v srdci nás. A keď cítim, že sa v ňom nejasne búria sily dobra, ujem sa ich a vytvorím program. A masy odpovedia. Ľudia hovoria, že som vytvoril situáciu; ale ja som urobil iba to, že som dal formu niečomu, čo tu už bolo."

"Moje náboženstvo nemá žiadne zemepisné hranice. Moje náboženstvo je založené na pravde a nenásilí. Moje náboženstvo mi zakazuje hocikoho nenávidieť. Náboženstvo nie je na to, aby ľudí oddeľovalo - je na to, aby ich spájalo."

"Slobodný je, kto je pripravený prijať aj smrť z ruky brata."

"Nakoniec v dejinách vždy zvíťazila pravda a láska."

"Moja metóda je: pokojná nenásilná nespolupráca."

"V srdci človeka prebieha večný zápas síl tmy a svetla, a kto nemá kotvu modlitby, bude porazený silami tmy. Človek modlitby bude žiť v mieri so sebou samým a s celým svetom. Človek, ktorý prechádza životom bez modlitby srdca je úbohý a buduje úbohý svet. Modlitba je jediný spôsob vnášania poriadku, pokoja a odpočinku do našich každodenných snažení."

Mariánske pútnické miesta na Slovensku /3. časť/

K informáciám o mariánskych pútnických miestach, ktoré sme uviedli v predchádzajúcich číslach, pripájame ďalšie - o Starých Horách a Višňovom.

STARÉ HORY - Obec Staré Hory leží v malebnej doline severozápadne položenej od Banskej Bystrice. Najstaršie písomné pamiatky hovoria, že už koncom 10. st. tu bola banícka osada a z ďalších písomných správ sa dozvedáme, že v polovici

13.stor. sa v starohorských baniach ťažila strieborno-medená ruda. V 15.stor. sa dolovanie prenieslo do Španej doliny a v r. 1888 sa tieto bane definitívne uzavreli pre nerentabilnosť. Ľud sa živil aj drevorubačstvom.

Úcta k Panne Márii bola v tejto osade veľmi živá a neustáva dodnes. Bútnický kostol zasvätený Navštíveniu Panny Márie /2.7./ je stále hojne navštevovaný. Okolo r. 1448 bohatý a nábožný majiteľ starohorských baní Michal Königsberg dal postaviť kostol v gotickom slohu a bol aj iniciátorom stavby farského kostola v Banskej Bystrici. Stavba chrámu na Starých Horách trvala pol storočia a v r.1499 bol kostol posvätený. Pôvodný kostol bol oveľa menší ako dnešný. Príliv obyvateľstva si vyžiadala jeho prestavbu a zväčšenie, čo sa stalo v r.1589 so zachovaním pôvodného gotického slohu. K ďalšej obnove kostola došlo v r.1850, kedy sa k nemu pristavili dve lode, čo silne narušilo umeleckú jednotu a čistotu gotického slohu.

Dnešný hlavný oltár je barokový a jeho najkrajšou ozdobou je milostivá socha Panny Márie s Ježiškom, temer v životnej veľkosti. Socha pochádza z 15.stor. a je namalovaná jemnými farbami. Socha mala na hlave zlatú korunku s drahými kameňmi, ktorú v r.1949 neznámy páchatel ukradol. Terajšia korunka je pozlátená /strieborná/. Milostivá socha i napriek svojmu "veku" je stále zachovalá. Prekvapuje skutočnosť, že v písomných pamiatkach sa nenachádza zmienka o jej reštaurovaní. Pôvod a tvorca sochy nie je známy.

V Starých Horách sa nachádza i "liečivý prameň", ktorého voda v mnohých prípadoch prispela k uzdraveniu. Podľa ústneho podania prameň existoval už v 17.stor. V čase reformácie sa katolíci obávali, aby socha nepadla do rúk nepriateľským vojskám; preto sochu zakopali. Na mieste, kde bola socha ukrytá, vytryskol prameň vody. V r.1886 bol touto vodou uzdravený aj ťažko chorý duchovný správca Starých Hôr - Matej Hrivnák. Z vďačnosti za svoje uzdravenie dal postaviť pri prameni tri kaplnky.

V strednej kaplnke bola socha Panny Márie a po bokoch stáli strážni anjeli. Svoju dnešnú podobu dostala studnička r.1941, kedy sa aj staré kaplnky renovovali. V strednej kaplnke bol vybudovaný oltár, aby sa tu mohli sláviť sv. omše, a socha Panny Márie bola nahradená novou - z bieleho kararského mramoru. Vytesal ju taliansky kňaz-umelec Giuseppe Cioni z Florencie. Túto sochu objednal a zaplatil Ms.Dr.J.Kapala, cirkevný poradca vyslanectva Slovenskej republiky pri Vatikáne /Dr.J.Kapala zomrel v r.1984 v Spring Valey v USA/.

Pri tejto príležitosti vybudoval aj novú prístupovú cestu k studničke a na koniec napojil tzv. ružencové schody zo slovenského červeného kameňa. Počet schodov sa zhoduje s počtom zrn ruženca, pričom desiaty je vždy oddelený. Keď 29.6.1942 banskobystrický biskup Dr.Andrej Škrábik posväcoval novú studničku, zišlo sa tu 40 tisíc mariánskych ctiteľov.

Popri hlavnom pútnickom kostole je na Starých Horách, niekoľko menších kostolov a kaplniek. Kaplnku Najsv. Trojice dala postaviť v r.1794 Alžbeta Heinzová z Viedne. Kaplnka sv. Alžbety bola pôvodne zasvätená sv.Žofii /dala ju vystaviť v r.1819 Žofia Kubicová z Trstenej za svoje uzdravenie/. K zmene uctievania došlo po obnove r.1881, kedy obraz sv.Žofie bol nahradený obrazom sv. Alžbety. Kaplnka sv. Anny bola postavená r.1794 a rozšírená r.1847. Na oltári tejto kaplnky je socha Panny Márie zo studničky. Kaplnku sv.Petra a sv.Pavla dal postaviť Leopold Longauer zo Starých Hôr a kaplnka sv.Floriána pochádza z r. 1790.

Kalvária na Starých Horách bola vystavená r.1726 /postavil ju Michal Rajs/. V r.1889 ju rozšírili o nové kríže a o dva roky neskôr aj o neogotickú kaplnku, zasvätenú Sedembolestnej Panne Márii.

Dňa 16. mája 1941 prišli na žiadosť banskobystrického biskupa dr.Andreja Škrábika do Starých Hôr noví duchovní správcovia - redemptoristi. Hneď po príchode dali postaviť nové zastavenia krížovej cesty a starali sa o duchovný vzrast farnosti až do 14. 4. 1950.

Na Staré Hory putujú ľudia od 15. stor. hlavne na sviatok Navštívenia Panny Márie /2.7./. Toto pútnické miesto zaznamenalo rozkvet od r.1775, kedy tu bol zriadený rímsko-katolícky farský úrad.

VIŠŇOVÉ - Obec sa nachádza v nitrianskom biskupstve, neďaleko Žiliny /teraz je už súčasťou mesta/. Uprostred dedinky sa nachádza mohutný dvojvežový mariánsky kostol, kde na hlavnom oltári je umiestnená soška Bohorodičky, ktorá v náručí drží Ježiška. Na hlave Panny Márie a jej Syna sú pozlátené korunky, vyzdobené vzácnymi kameňmi, ktoré v r.1769 daroval Žigmund Berényi.

O pôvode milostivej sošky a začiatkoch jej uctievania sa nevie. Z písomných prameňov sa zistilo, že na území dnešného chrámu dal v r.1514 zeman Višňovský postaviť malý kostolík. Na bočný oltár kostolíka umiestnil starobylú sošku Panny Márie, ktorá bola uctievaná v jeho rodine. Neskôr sa soška stala žriedlom milosti a i niektorých mimoriadnych uzdravení, o čom sú záznamy, uložené vo farskom archíve.

Okolo r.1610 vplyvom politických a spoločenských pomerov na našom území sa kostolík dostal do rúk protestantom, no bohoslužby sa tu nekonali. V tom čase bola soška schovaná za oltárom a vyložila sa späť v r.1670, kedy mariánsky kostolík bol vrátený katolíkom. Počet pútnikov neustále vzrastal; preto jeho správca Ján Zaffiri r.1768 za hmotnej pomoci nitrianskeho biskupa Jána Gusztínyho začal stavať dnešný, veľký chrám, zasvätený sv. Mikulášovi. Na jeho stavbu prispela aj kráľovná Mária Terézia v r. 1775 sumou 2000 zlatých. Za výdatnej podpory mariánskych ctiteľov sa stavba po 15-tich rokoch ukončila. Slávnostne bol kostol, posvätený 29.9.1783 a uctievaná socha umiestnená na hlavnom oltári. Slávnostným kazateľom pri tejto príležitosti bol páter Adalbertus Gazda, františkán z Beckova.

Kostol je postavený v barokovom slohu, jednoložový s polkruhovými výstupkami, ktoré vytvárajú akúsi križnu loď. Kostol patrí k najkrajším klenotom nitrianskeho biskupstva. Hlavný oltár je zasvätený tajomstvu Navštívenia Panny Márie. V r.1839 bol kostol obnovený s pridaním sôch sv. Petra a sv. Pavla po bokoch oltára. Pred hlavnou bránou kostola je súsošie Ukrižovaného, ktoré dal postaviť prvý višňovský farár Pavol Engelský okolo r.1810. Ďalšia obnova chrámu sa uskutočnila v r.1901-1902 slovenským maliarom J.Hanulom. Pri tejto príležitosti chrám bol posvätený 8.9.1902 čadčianskym prepoštom I. Tvrđým.

Višňovský pútnický chrám bol v r.1801 pápežom Píom VII. obdarený plnomocnými odpustkami na sviatok Zvestovania, Navštívenia a Nepoškvrneného Počatia Panny Márie, na výročie posvätenia chrámu a na sviatok Sedembolestnej Panny Márie, ale i pre pútnikov v ktoromkoľvek dni.

Pút býva na sviatok NAVŠTÍVENIA Panny Márie /2.7./ a na sviatok NARODENIA Panny Márie/8.9./.

S P R Á V Y

Anežkina nedela

Po deväťdňovej pobožnosti k úcte blahoslavenej Anežky v pražskom kostole u sv. Salvatora nasledovala mimoriadna slávnosť národnej púte v chráme sv. Víta dňa 9.3.1988, ktorou sa začalo desaťročné duchovnej obnovy českého národa k 1 000 výročiu smrti sv. Vojtecha.

Od rána putovali do pražskej katedrály pútnici z rôznych koncov republiky i napriek "opatreniam a príkazom", ktoré sa pôdnikli v mene "bezpečnosti občanov" /napr. zástavka pražského metra "Hradčany" bola z technických príčin uzatvorená; všetká osobná i mestská doprava bola z tejto oblasti vylúčená; v nemocnici i v meste bola vyhlásená pohotovosť/.

Už pred 9.hod. ráno chrám bol zaplnený. Liturgická slávnosť sa začala na bočnom oltári spievanými litániami k všetkým svätým, v ktorých sa zvlášť pripomenuli českí svätci. Sv.omšu koncelebroval a homíliu mal arcibiskup pražský a primas český František kardinál Tomášek. V príhovore veriacim i v homílii vyzdvihol význam blahoslavenej Anežky, ukázal na jej dejinné poslanie, charitatívne účinkovanie, na jej duchovnú hĺbku.

Pochádzala z bohatého rodu, odpútala sa od všetkých materiálnych záväzkov a po celý život nezištne slúžila chorým, starým, opusteným, zakladala nemocnice a útulky pre tých, o ktorých sa nemal kto starať. Jej pôsobenie bolo aj širšieho rázu, zmierovala ľudí, zasahovala do dejinných udalostí a mala autoritu medzi všetkými vrstvami obyvateľstva. Tohoročná slávnosť sa konala pod heslom "služba životu" a otec kardinál túto tému považuje za významnú pre súčasného človeka. Kresťan má preukazovať úctu k životu od jeho počatia, podnecovať a rozvíjať všetky kvality života až po jeho dôstojný zánik-smrť. Kresťan má všade prinášť svetlo Kristovej pravdy a telo Kristovej lásky. Moderný človek tlačенý civilizáciou sa má častejšie zamýšľať nad denným prežitím života a života iných a má napomáhať tým, ktorí nevládu alebo nemajú dostatok prostriedkov, lebo len konkrétnou službou možno dnes osloviť človeka.

Liturgická slávnosť bola sprevádzaná spevom veriacich a piesňami vyjadrujúcimi ekumenickú blízkosť. V záverečnom príhovore ešte pred požehnaním sa otec kardinál ešte raz obrátil na veriacich a odcitoval slová sv. Otca z generálnej audiencie na adresu desatročia duchovnej obnovy českého národa a sviatku blahoslavennej Anežky českej. Povzbudil aj ľud, aby milosti získané na národnej púti bezprostrednejšie uplatňovali v každodennom živote a tak sa dôstojne pripravovali na tisícročné výročie smrti sv. Vojtecha. Sv. omša bola zakončená národnou hymnou.

V chráme sv. Víta po celý čas panovala skutočná duchovná atmosféra, ktorej napomáhala aj výborná organizácia bohoslovcov /pružné podávanie sv. prijímania, voľný pohyb v chráme bez tlačenia a pod./

Na nádvorí pred arcibiskupským palácom po skončení sv. omše sa ľud zhromaždil, aby ešte raz pozdravil Otca kardinála, ktorý prejavil spoluúčasť vďačným pozdravom. Potom pozdravy vystriedali spontánne prevolávanie za obsadenie diecéz biskupmi, za obnovenie čiaností reholí a ostatných duchovných spoločenstiev, za povolenie návštevy sv. Otca do našej vlasti a pod. Ešte dojímavejšie boli spontánne litanie veriacich, piesne a mariánske príhovory ako aj záverečná modlitba Anjel Pána, ku ktorej zhromaždenie ľudu pokľaklo. Oslavy pokračovali o 14. hod. bohoslužbou slova v kostole u sv. Haštala v tesnej blízkosti Anežského kláštora, ktorý založila. Na jej oslavu tu odznelo aj nové oratórium.

Brat ROGER v Prahe

Od soboty 12.3.1988 poobedia do pondelka 14.3.1988 rána bol v Prahe na návšteve brat Roger Schutz, prior komunity v juhofrancúzskom Taizé, ktorá vznikla v priebehu 40. rokov s cieľom žiť, modliť sa a pracovať pre zmierenie a zjednotenie kresťanov. Sprevádzali ho bratia Dick a Luck.

Hnutie v Taizé, si zasluhuje i našu pozornosť. Je preto škoda, že návšteva jeho zakladateľa i vedúcej osobnosti mala len súkromný charakter. O návšteve sa takto dozvedel len obmedzený počet ľudí. Brat Roger, okrem krátkej modlitby, verejne neprehovoril.

Prvé stretnutie s jeho účasťou sa uskutočnilo v sobotu o 20.30 hod. v katolíckom chráme u sv. Salvatora. Išlo o adoráciu k Sviatosti Oltárnej. Bolo dojemné vidieť klačať bratov z Taizé spolu s ostatnými pred vyloženou Sviatostou. Po skončení adorácie nasledovalo veľmi krátke privítanie, pri ktorom brat Roger predniesol krátku modlitbu. Potom sa vydal medzi prítomných, aby sa s nimi pohol pozdraviť aspoň stiskom ruky, úprimným pohľadom do očí a kde-tu i niekoľkými slovami. Toto stretnutie bolo hlbokým duchovným zážitkom a iste jedným z vrcholov celej návštevy.

V nedeľu sa bratia z Taizé zúčastnili najskôr bohoslužieb v evanjelickom chráme Salvator o 9.00 hod. a potom sv. omše v Týnskom chráme o 11.30 hod., kde všetci traja pristúpili k sv. prijímaniu.

Pre tých, ktorým sa podarilo, bolo iste zážitkom stretnutia s bratom Rogerom v užšom kruhu. Zaujali na nich najmä tri skutočnosti: živé prežívanie prítomnosti Krista vedľa človeka, pekný vzťah k sv. Otcovi

/vyjadrený aj obdivom jeho novej sociálnej encyklike/ a pohľad na život cez duchovnú rovinu. Brat Roger si na záver postažoval, že otázky sa týkali všetkého iného, len nie problémov duchovného života. Nie je to na zamyslenie aj pre nás?

Oslava sv. Vojtecha

V sobotu 23.4.1988 sa konala slávnosť v pražskej katedrále sv. Víta z príležitosti sviatku sv. Vojtecha. Sv. omšu koncelebroval otec kardinál Tomášek spolu s poľským biskupom a s kráľovohradským biskupom Karlom Očenáškom. Prišli hlavne domáci. Mali radosť z toho, že otec kardinál privítal poľského biskupa v jeho rodnom jazyku a tento zas prehovoril k ľudu v češtine. Hneď po úvodných slovách mu všetci začali tliekať, aby vyjadrili radosť zjednoty s našimi poľskými bratmi. Hovoril, že ďakuje otcovi kardinálovi za pozvanie a jeho otcovské privítanie a odovzdával všetkým pozdravy od sv. Otca Jána Pavla II., u ktorého bol na audiencii niekoľko dní pred týmto stretnutím. Vyzval všetkých katolíkov k odvahe, aby v konkrétnej situácii napodobňovali živý vzor sv. Vojtecha. Jeho prednes bol niekoľkokrát prerušovaný nadšeným potleskom.

V homílii otec kardinál Tomášek hovoril o svedectve laikov v Cirkvi, o ich najvlastnejšom poslaní - posväcovať tento svet, okolie, všade prinášať pokoj a svetu sprostredkovať Božie tajomstvá. Laici musia byť kvasom a solou zeme, svetlom sveta, aby takto prejavili svoju príslušnosť. Nezabudol pripomenúť aj podpisovú akciu, ktorej sa dobrovoľne zúčastnilo pol milióna katolíkov v našej republike. Kladný vzťah vyjadril aj k tichému zhromaždeniu veriacich dňa 25.3.1988 v Bratislave. Veriaci jeho reč podporili búrlivým potleskom.

Počas celej sv. omše sa spievali piesne, kánony a žalmy v češtine a latine. Táto milá slávnosť pokračovala na námestí pred arcibiskupským palácom.

Č S S R

Katolícka teologická fakulta Univerzity v Tübingen /NSR/ rozhodla 12.2.1988 udeliť Dr. J. Zverinovi čestný titul doktora teológie.

V dekrétu sa uvádza: "Chceli by sme vo Vás uctiť významnú osobnosť československého katolicizmu a významného teologického mysliteľa súčasnosti. Osvedčili ste našu kresťanskú vieru za podmienok často veľmi obtiažnych a dal ste iným orientáciu".

Sekretariát pre veci cirkevné, Mostova ul. 6. Bratislava

Riaditeľom je námestník ministra PhDr. Vincent Máčovský. S rastom religiozity rastie aj počet pracovníkov dozoru štátu nad cirkvami. Predtým Sekretariát mal 11 zamestnancov, dnes má 23 zamestnancov; predtým bol na každom okrese cirkevný tajomník /OCT/, teraz každý OCT dostal pomocníka. Pracovníci dozoru štátu nad cirkvami začínajú používať novú "príjemnejšiu" terminológiu: nehovoria o dozore štátu nad cirkvami, ale o "spolupráci štátu s cirkvami". Avšak o spolupráci možno hovoriť len keď ide o slobodných rovnoprávných partnerov, ktorí majú nejaký spoločný cieľ. Ale v prípade štátu ide o cieľ, ktorý v októbri 1975 otvorene charakterizoval prof. Trávníček na schôdzi kňazov združenia PIT, že ide o "zjednotenie všetkých na báze marxizmu-leninizmu", teda aj ateizmu cirkvi. A bohužiaľ časť kňazov, najmä pacistov, oiaj pomáha štátu pochovávať cirkev.

Z S S R

Katolícku Cirkev na Ukrajine zakázal Stalin v roku 1946. Odvtedy žila v ilegalite. Ukrajinskí katolíci požiadali 4. 8. 1987 sovietske úrady o legalizáciu svojej cirkvi, ale doteraz nedostali odpoveď. Rádio Kyjev spochybňovalo autenticitu podpisov v augustovej žiadosti a denník Radianska Ukrajina odsúdil obnovený neoficiálny časopis "Ukrajinský Herald" za jeho podporu uniátov i pravoslávnej cirkvi na Ukrajine. Oddelenie KGB pre cirkevné záležitosti sa snaží vyvolať v cirkvi rozkol šírením ohováraní o niektorých kňazoch. Kronika katolíckej

cirkvi na Ukrajine uverejnila túto výzvu: "Vyzývame všetkých ukrajinských katolíkov, aby boli bdeli podľa Kristových slov: Nesúďte a nebudete súdení! Diablova taktika sa nezmenila. Jeho zásada je: rozdeľ a panuj!"

/Informace o Církvi č. 3/88/

Z prejavu vatikánskeho delegáta na viedenskej konferencii:

Zástupca Vatikánu na viedenskej následnej konferencii Európskej konferencie o bezpečnosti, Msgr. Audrys Bačkis, kritizoval nedostatok pokroku v otázke slobody náboženstva. Vatikánsky diplomat hovoril na plenárnom zhromaždení viedenskej konferencie doslovne o "stagnácii" v oblasti náboženskej slobody. Zatiaľ čo v minulom decembri sa už črtala istá zhoda v tejto otázke, teraz sa opäť zdá všetko otázne. Ako nezadatelne zložky v náboženskej slobode menoval zástupca Sv. Stolicy právo náboženských spoločností na slobodné formovanie ich vnútornej štruktúry, možnosť sami si určovať svojich hodnostárov, právo na náboženskú výchovu a právo veriacich na slobodný prístup k informačným prostriedkom.

Č Í N A

Z výpovede čínskeho biskupa Ignáca Kung Pin-meia, 87-ročného, ktorý bol nedávno prepustený na slobodu po 30 rokoch väzenia a troch rokoch domáceho väzenia, na tému jeho 30-ročného pobytu vo väzení: "Nemohol som ani raz slúžiť svätú omšu. Nemal som prístup k Písmu svätému ani žiadnemu náboženskému čítaniu. Dovolili mi čítať Shakespeara. Nebol som mučený. Nedovolili mi žiadne návštevy. Celý deň som bol zamestnaný šitím odevov. Neskôršie som mal privilégium priznávané cudzincom a to, že mi dávali trochu viac jedla. Prevažne som bol v cele sám". O svojej terajšej situácii biskup Kung povedal: "Môžem slúžiť s-vätú omš-u, hoci pri mne niet nikoho, keďže nesmiem prijímať kresťanov verných Rímu".

Biskup Zong Huaide, predseda národného zväzu vlasteneckých katolíkov povedal, že katolicizmus v Číne sa spravuje sám, bez spojenia s centrami v zahraničí. Tlačová agentúra Xinhua uvádza, že v Číne je asi 3,3 milióna katolíkov, z ktorých 220 tisíc prijalो kresťanstvo po roku 1980. Biskupstiev je 112, biskupov 56 /53 menovaných národným zväzom vlasteneckých katolíkov/, 2 700 "náboženského personálu" a 2 100 reštaurovaných fungujúcich kostolov. Agentúra Xinhua neprináša žiadne údaje o katolíkoch, ktorí zostali verní Apoštolskej stolici.

N D R

Kardinál J. Meisner, predseda biskupskej konferencie NDR, povedal: "Nie popri, ale pred odzbrojením zbraní je potrebné odzbrojenie ideologické."

/Tyg. pow. 1988/

Z S S R

Naprieč tomu, že správa mesta neudelila súhlas, v centre Tallina sa zhromaždila skupina ľudí a diskutovala na tému "aktuálnych problémov a dejín Estónska".

V ZSSR boli liberalizované predpisy týkajúceho sa umelého prerušenia tehotenstva. Neoficiálne sovietske zdroje hovoria o prerušení /legálnom i nelegálnom/ 80 % všetkých tehotenstiev.

Sovietsky mesačník "Molodoj komunista" vyčíta, že v najnovšom vydaní školskej príručky dejepisu zmizlo meno Leonida Brežnëva, ktorý vládol 18 rokov, a objavilo sa meno Nikajtu Chruščëva. V príručke niet ani najmenšej zmienky o represiiach epochy stalinizmu.

"Súbor piesne a tanca" Sovietskej Armády zaspieval pápežovi v sobotu 20. februára vo Vatikáne "Kalinku"; sólista zaspieval "Ave Maria".

Z S S R

Dve nákladná autá sovietskej transportnej firmy "Nostruk" naložili v Štuttgarte /NSR/ 28-tonový náklad 35 tisíc exemplárov biblie a zložili ho v Moskve. Je to dar Rady cirkvi evanjelikov baptistov v západnej Európe kresťanom v Sovietskom zväze. Plánovaný je transport ďalších 75 tisíc exemplárov biblie. Okrem toho bude zaslaných 10 tisíc biblií v nemčine pre menonitov v Strednej Ázii.

/Tyg. pow. 1988/

Arménske noviny "Komunist" píše okrem iného: "Noviny často referujú o prejavoch hlbokkej viery a vzraste počtu miest náboženského kultu. Rozšíril sa zvyk, že komunisti i komsomolci sa zúčastňujú na náboženských obradoch. Rozširujú sa kópie publikácií venovaných náboženskej tématike a tiež kazety so záznamom náboženských textov ... Ateistická propaganda by nemala urážať náboženské city veriacich ľudí. Treba sa vystríhať všetkého, čo by dávalo predstaviteľom hocijskej národnosti a našim ideologickým protivníkom argument pre záver, že prenasledujeme ľudí pre ich vieru."

Nové predpisy v ZSSR stanovujú trestnú zodpovednosť pracovníkov zdravotníctva, ktorí by umiestnili v psychiatrickej liečebni človeka zrejme psychicky zdravého. Ako sa teraz tvrdí, také zneužitia sa stávali v minulosti, kedy psychiatrické liečebne špeciálneho typu boli podriadené Ministerstvu vnútra.

V mnohých mestách ZSSR sa upustilo od zvečnenia pamäti Leonida Brežneva tým, že vrátili pôvodné názvy mestám, sídliskám alebo námestiam.

/Tyg. pow. 1988/

ZSSR - Adventisti, baptisti a prestavba

Prítomnosť baptistov v Rusku sa datuje od 18. storočia. Nikdy ich nebolo obzvlášť veľa, ale v poslednom čase možno pozorovať, že sú výnimočne aktívni v porovnaní s ostatnými náboženskými skupinami. Žijú roztrúsení v nevelkých skupinách po celom ZSSR, od Bieloruska až po Tichý oceán: 547 tisíc veriacich, 5 545 farností, asi 5000 pastora. Štátom právne uznávaná inštitúcia reprezentujúca záujmy baptistov je v roku 1944 vytvorené Všeľvázové zjednotenie evanjelických kresťanov baptistov, ktoré združuje 4 cirkvi: baptistov, adventistov, evanjelických kresťanov a menonitov. Mimo rámec tejto organizácie je skupina vyznávateľov, ktorých možno označiť ako "nezávislých". Predseda rady cirkvi adventistov siedmeho dňa v ZSSR Michail Kulakov v jednom z posledných čísel "Moskovských novostí" žiada, aby základom politiky štátu v oblasti náboženstva v budúcnosti stala sa zásada tolerancie.

Michail Kulakov je odnedávna členom výboru Sovietskeho fondu v prospech detí. Na-vrhol, aby cirkvi adventistov bola zverená úloha vytvoriť sieť priemyslových podnikov vyrábajúcich tzv. zdravú stravu /napr. bezgluténové pečivo/. Okrem zlepšenia zdravia detí v ZSSR mohlo by to priniesť príjmy pre fond, keby sa podarilo výrobky aj vyvážať. Spočiatku by boli ochotní sovietskym adventistom pomáhať ich spoluveriaci zo zahraničia.

Nezávisle na pomoci pre najmenších adventistov sú rozhodnutí ujať sa pomoci alkoholikom a narkomanom v sanatórnom liečení /podľa vzoru NDR/ ako aj pracovať v nemocniciach a ošetrovniach, ktoré trpia nedostatkom sanitárov a zdravotných sestier.

Čo očakávajú za to od štátu? Okrem všeobecných zásad, ako spomenutá náboženská tolerancia, ide adventistom o nové modlitebne a možnosť výchovy nových duchovných. Akýmsi signálom je v decembrovom čísle "Moscow Church Herald" uverejnená správa o seminári zorganizovanom v júli 1987 pre dirigentov farských zborov, na ktorom boli účastníci z Ďalekého východu, severného Kaukazu, Sibíri a stredných oblastí Ruska zo všetkých 4 cirkví baptistického zväzu. Zaujímavé je tiež zakončenie článku M. Kulakova: "Zmeny usku točňované vo vlasti ukazujú,

že sovietske spoločenstvo je dostatočne silné a zrelé pre vnútornú obnovu, pre zdokonalenie všetkých sfér života, nevynímajúc oblasť náboženstva, vzťahov medzi štátom a cirkva-mi, medzi veriacimi a neveriacimi.

Jubilujúce farnosti na Slovensku v r. 1988

- 400. výročie - /1588 - 1988/
Turná pri Trenčíne /existovala už predtým/
- 650. výročie /1338 - 1988/
Mníšek u Hnil., Švedlár, Malcov /gr.k./
- 655. výročie /1333 - 1988/
Pavlovce n/Uhom /gr.k./
- 750. výročie /1238 - 1988/
Šamorín

Informácia

Na okraj informácií z televízie a tlače o tom, že v bratislavskom seminári CM bohosloveckej fakulty študuje 300 študentov, dovoľujeme si uviesť túto štatistiku v porovnaní šk.r.1987/88 s r. 1933/podľa publ. Katolícke Slovensko 833-1933, vydané v Trnave, 1933/:

Diecéza	Počet klerikov za šk.r.		Rozdiel
	1932/33	1987/88	
Trnavská	101	52	- 49
Nitrianska	69	49	- 20
Banskobystrická	43	35	- 8
Spišská	39	29	- 10
Rožňavská	29	30	+ 1
Košická	55	52	- 3
Prešovská	33	31	- 2
S p o l u	369	278	- 91

Údaje nie je potrebné ďalej komentovať, ani pripomenúť, že Slovensko pred 55 rokmi malo o niečo menej obyvateľstva ako dnes a duchovné potreby našich ľudí sú rovnako aktuálne ako v minulosti.

List čitateľky

Strach zo slov

Pri čítaní jedného článku mi padlo do oka slovo "rehôl". Akosi sa mi ten tvar nevidel. Nemá to byť náhodou "reholí"? A tak som siahla po Príručke slovenského pravopisu pre školy /1981/, aby som sa presvedčila, kto sa mýli. Prekvapilo ma však, že slovo reholá, reholný ani reholník sa v knihe neuvádza. Pochytila ma zvedavosť, či v knihe nájdem aspoň mnícha. Ani ten tam nebol. Pustila som sa do ďalšieho hľadania. Moja rozhorčenosť vzrastala, keď som zisťovala, že v slovníku sa neuvádzajú ani slová anjel /zato jeho opak áno/, Boh /ani s malým b/, fara, chrám, kaplnka, kňaz, kostol, modlitba, omša, pôst, spoveď, svätý, veriaci, zbožnosť ... Vynechanie slov apoštol, evanjelium už potom bolo samozrejmé. Tie už zavaňajú cuézotou. Príručka je predsa určená pre školy a žiaci takéto slová asi bežne nepoužívajú. Podľa autorov sú však našim deťom bližšie pojmy pseudodemokracia, pyknometer, partenogéza, parteokarpia, palilógia, denunciant, barkarola, atď., ktoré kniha uvádza ako slovenské.

Vari sa autori Príručky slovenského pravopisu natoľko boja slov? Alebo dúfajú, že keď nejaké slovo zataja, zmizne i skutočnosť?

Charis /skrátene/

SEDEMBOLESTNÁ PANNA MÁRIA, PATRÓNKA SLOVENSKEHO NÁRODA, ORODUJ ZA NÁS !